

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och psykologi

”Vad tänker du när du hör ordet terrorism?”

En intervjustudie om individers uppfattningar om terrorism

Camilla Antonsen & Johanna Lind

2016

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Kriminologi
Kandidatprogram i utredningskriminologi
Examensarbete för kandidatexamen i kriminologi

Handledare: My Lilja
Examinator: Lars Westfelt

**“What do you think about when
you hear the word terrorism?”**

*An interview study about individuals
perceptions of terrorism*

Abstract

This study has examined different individuals' conceptions and perceptions of terrorism. To examine this issue we have done semi-structured interviews with six different individuals. The first main result of the study and the most important conclusion was that different individuals had different perceptions about what terrorism is and how it should be defined. Most of the interviewees counted both physically and psychologically harmed people as victims of terrorism. The main result when it comes to conceptions about terrorists looks was that terrorists have "big beard" and were "Muslims". When it comes to medias representation of terrorism most of the interviewees believed that media angle and leave out information, and that this had some influence on their perception of terrorism. The interviewees also mentioned an increased fear and concern about terrorism, something that did not affect their daily routines and activities.

Key words: terrorism, victim, conceptions, perceptions, semi-structured interviews

Sammanfattning

Denna studie hade som syfte att undersöka olika individers föreställningar och uppfattningar om terrorism. För att undersöka detta ämne har semistrukturerade intervjuer genomförts med sex olika individer. Studiens första huvudresultat och även den viktigaste slutsatsen var att olika individer har olika uppfattning om vad terrorism är och hur det ska definieras, men att den gemensamma idén är att målet eller syftet är det som avgör om det rör sig om terrorism. De flesta intervjupersonerna ansåg att både fysiskt och psykiskt skadade människor kan vara offer för terrorism. Huvudresultatet gällande terrorister handlade om föreställningar kring terroristers utseende, till exempel "stort skägg" och "muslimer". Vad gäller medias framställning av terrorism upplevde de flesta intervjupersoner att media vinklar och utelämnar information, samt har en viss påverkan på deras uppfattning om terrorism. Intervjupersonerna nämnde också en ökad rädsla och oro för terrorism, något som dock inte påverkade deras vardagliga rutiner och handlingar.

Nyckelord: terrorism, offer, föreställningar, uppfattningar, semistrukturerade intervjuer

Förord

Vi har gemensamt gjort samtliga delar av examensarbetet och vi har fördelat rekrytering, intervjuer, transkribering, analys och skrivande jämnt, och allt arbete har godkänts av båda parter.

Vi vill rikta ett särskilt tack till vår handledare My Lilja som har gett oss stöd och hjälp genom hela processen av examensarbetet, hela vägen från framtagande och utformande av ämnet till en färdig uppsats.

Vi vill även tacka alla de personer som ställt upp som intervjudeltagare och även hjälpt oss rekrytera fler deltagare.

Johanna Lind

Camilla Antonsen

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	3
1.2 Frågeställningar	3
1.3 Förklaring av begrepp.....	3
1.4 Disposition.....	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Urval av artiklar.....	4
2.2 Uppfattningen om terrorismhotet efter 9/11	6
2.3 Hur oro för terrorism påverkar individers beteende	7
2.4 Uppfattningen om terrorism-relaterade risker	8
2.5 Terrorismens påverkan på människors personliga och sociala liv	9
2.6 Definition av terrorism och påverkande faktorer	10
2.7 Definitioner av terrorism och medias framställning av terrorism	11
3. Teoretiska perspektiv.....	11
3.1 Risksamhället	12
3.2 Socialkonstruktionism	14
4. Metod.....	15
4.1 Tillvägagångssätt	15
4.1.1 Urval	15
4.1.2 Metod.....	16
4.1.3 Metodens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	17
4.1.4 Arbetsgång vid bearbetning och analys.....	18
4.2 Forskningsetiska överväganden.....	19
5. Resultat	22
5.1 Olika definitioner av terrorism	22
5.2 Olika uppfattningar om offer för terrorism.....	25
5.2.1 Geografisk och emotionell närhet.....	28
5.3 Olika uppfattningar om terrorister	28
5.4 Olika uppfattningar om medias framställning av terrorism	30
5.5 Olika uppfattningar om hur terrorismen har förändrats under 2000-talet	31
5.5.1 Rädsla, otrygghet och risk	35
5.5.2 Geografisk och emotionell närhet.....	36
6. Diskussion	36
6.1 Studiens viktigaste resultat	36
6.2 Jämförelser med tidigare forskning	37
6.3 Tolkning av resultaten i relation till valda teorier	41
6.4 Metodens för- och nackdelar	43
6.5 Förslag till fortsatt forskning	45
7. Litteraturförteckning.....	46
8. Bilagor	50
8.1 Bilaga 1.....	50
8.2 Bilaga 2.....	51

1. Inledning

Sarnecki (2009, s. 20) skriver att ett brott inte existerar om det inte finns en lag som definierar en handling som ett brott och stadgar straff för den som begår handlingen. Christie (refererad i Sarnecki, 2009, s. 20) menar vidare att det inte räcker att lagen definierar handlingen som ett brott, utan att handlingen också måste uppfattas som ett brott av andra¹. Bakom brottet terrorism står de som gjort sig skyldiga till terrorattackerna, alltså terroristerna, och som Bjørgo (2005, s. 1f) skriver så kan terrorhandlingar begås av en mängd olika aktörer, allt från rebelliska grupper eller religiösa personer till mäktiga stater.

Det finns väldigt få teorier om terrorism och vetenskapliga artiklar som lyckats med att definiera terrorism (Richards, 2014, s. 215f). Ofta definieras terrorism av var och en som använder termen, och den blir därmed en socialt konstruerad definition som är upp till var och en att bestämma (ibid., 218). Schmid (2005, s. 223) ställer sig frågande till om det är vår uppfattning av terrorism som har förändrats eller det faktiska fenomenet som har förändrats. Utifrån Schmid (ibid.) påstående att terrorism är under konstant förändring och att det inte ses på samma sätt idag som igår, så menar vi att det finns ett behov av att studera olika individers uppfattningar om terrorism.

Herzenstein, Horsky, & Posavacs (2015, s. 228) skriver att sedan 11 september-attackerna² så har antalet terroristattacker ökat och är nu fyra gånger fler än innan 11 september 2001, nästan 5000 attacker. Enligt Herzenstein, et al. (2015, s. 228) har hot om terrorism ständigt en plats i vårt medvetande, vilket har lett till att människors oro

¹ Terrorism är klassat som brott enligt svensk lag (Sarnecki, 2009, s. 390) där lagen (2003:148) definierar terrorism under paragraf 2 som:

2 § För terroristbrott döms den som begår en gärning som anges i 3 §, om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,
2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

De brott som det syftas på i 3 § är bland annat mord, grova våldsbrott, mordbrand, olovlig befattning och framställning av kärnladdningar, kemiska och biologiska vapen, olaga frihetsberövande, mordbrand, olaga hot, sabotage och kapning samt sjö- och luftfartssabotage (Lag 2003:148).

² 9/11 eller 11 september-attackerna handlar om en attack den 11 september 2001 av Al-Quaida mot "tvillingtornen", World Trade Center i New York, USA, där 3000 personer dog på drygt en timme (Schmid, 2005, s. 223).

intensiverats. Denna oro, menar författarna (Herzenstein, et al., 2015, s. 228), är en anledning till varför det är av stor vikt att studera uppfattningar om risker orsakad av terrorism och hur oro för terror påverkar resonerande och tänkande hos människor som upplever att det finns ett terrorhot. Det är dock inte bara terroristattacker som har ökat, utan även antalet vetenskapliga artiklar angående terrorism. Antalet referegranskade (peer reviewed) artiklar om terrorism har tiodubblats i sökportalen *Discovery* efter 11 september-attackerna. Det är möjligt att det är så som Schmid (2005, s. 223) skriver - att 11 september-attackerna förändrade världen och gjorde så att forskningen uppmärksammade fenomenet (Fussey & Richards, 2008, s. 37). Detta menar vi visar på att det är av stor vikt att studera ämnet terrorism, dels med tanke på den stora ökningen av terrorattacker och dels med tanke på det ökade antalet vetenskapliga artiklar som kan tyda på ett ökat intresse gällande ämnet.

Forskning gällande terrorism har under de senaste 15 åren ökat markant och har stor spridning gällande flera specifika underområden, t.ex. flygrutiner (se till exempel Seabra, Abrantes & Kastenholz, 2014) eller konsumtionsvanor (se till exempel Herzenstein, et al., 2015). Däremot har inte studier där individer har talat någorlunda fritt om sina föreställningar, uppfattningar och definitioner kring begreppet terrorism, belysts och fått tagit plats inom forskningen ännu.

Fussey & Richards (2008, s. 37) skriver om kriminologins applicerbarhet på studier om terrorism, där de bland annat menar att kriminologi kan vara användbart vid studerandet av terrorism om man använder sig av kvalitativa metoder för att närma sig ämnet. Fussey & Richards (2008, s. 37) nämner också kriminologins användbarhet vid försök för att förstå hur aktörer tolkar sin egen miljö. Detta tolkar vi som att kriminologin även borde vara applicerbar i vår studie, eftersom vi studerar individer som får försöka tolka terrorism i dess kontext.

Sammanfattningsvis så har det framkommit ett intresse hos oss att undersöka uppfattningar om terrorism och de komponenter som ingår i ämnet, till exempel offer, terrorister och terrorismens förändring. Vi anser även att media i relation till terrorism är relevant för vår studie, i likhet med vad Spencer (2012, s. 19) skriver kring hur media konstruerar vår bild av fenomenet terrorism. Bjørgo (2005, s. 1) skriver att det finns över 200 vetenskapliga definitioner av terrorism, och vi ställer oss därmed frågan: Hur uppfattas och definieras terrorism av olika individer?

1.1 Syfte

Syftet är att undersöka olika individers föreställningar och uppfattningar om terrorism.

1.2 Frågeställningar

- Hur definierar olika individer terrorism?
- Vilken syn har olika individer på offer för terrorism?
- Vilken uppfattning har olika individer om terrorister?
- Hur uppfattar olika individer att media framställer terrorism?
- Hur upplever olika individer att deras syn på terrorism har förändrats efter de terroristattacker som skett i Europa och övriga Västvärlden under 2000-talet?

1.3 Förklaring av begrepp

Terrorism är klassat som brott enligt svensk lag (Sarnecki, 2009, s. 390). Lagen (2003:148) definierar terrorism under 2§, som en gärning som kan allvarligt skada en stat eller en mellanstatlig organisation, där avsikten med gärningen är att antingen framkalla skräck hos befolkningen, att tvinga en mellanstatlig organisation att avstå eller vidta en åtgärd, eller förstöra eller destabilisera strukturer som är till exempel politiska eller ekonomiska i en statlig eller mellanstatlig organisation. Vilka gärningar som räknas till dessa finns definierat i lagen (2003:148) under 3§, men några exempel är: mord, grova våldsbrott, mordbrand, olovlig befattnings och framställning av kärnladdningar, kemiska och biologiska vapen, olaga frihetsberövande, mordbrand, olaga hot, sabotage och kapning samt sjö- och luftfartssabotage.

Brottsoffer/offer är en person som har blivit utsatt för ett brott, till exempel rån eller misshandel (Tham, 2001, s. 27). Något som kan anses utmärkande och problematiskt för just terrorism är att det ofta riktar sig mot staten eller statliga organ och har en strävan mot politiska eller ideologiska mål (Sarnecki, 2009, s. 390f). Staten har svårt att få brottsofferstatus, dels eftersom det finns en allmän uppfattning kring att ett offer endast kan utgöras av en fysisk person, samt att staten står för styrka och makt, vilket blir en total motsägelse till det många förknippar med ett offer - svaghet (Lindgren 2001, s. 221f).

1.4 Disposition

Titelbladet består av arbetets titel, lärosäte och författarnas namn. Det finns även en titelsida på engelska. Därefter kommer en sammanfattning och här står det kort om vad

examensarbetet handlar om. Det finns även en sammanfattning på engelska som heter "abstract". I förordet riktas ett tack till de personer vi särskilt vill visa vår tacksamhet gentemot och hur vi har fördelat arbetet med examensarbetet sinsemellan. Därefter finns innehållsförteckningen där det står på vilka sidor man kan hitta informationen man söker.

I kapitel ett finns en introduktion till ämnet vi valt att studera, terrorism. Det finns också en motivering till studiens genomförande och varför den anses fylla en kunskapslucka. Syfte och frågeställningar finns presenterade under detta kapitel, samt även förklaring av olika begrepp och en disposition som beskriver vad de olika kapitlen handlar om.

I kapitel två presenteras tidigare forskning och varför vi har valt dessa artiklar. Här framgår tidigare forskning om definitioner, uppfattningar, oro angående terrorism samt medias framställning av terrorism. I kapitel tre presenteras de teorier vi utifrån vårt syfte och frågeställningar har valt till vårt examensarbete. Det är två teorier som valts ut och dessa har vi senare i uppsatsen relaterat vårt resultat till.

I kapitel fyra presenteras den metod vi valt ut för att kunna utföra examensarbetet, semistrukturerade intervjuer. Det tillvägagångssätt vi använt beskrivs även under detta avsnitt, till exempel hur vi gjort vårt urval till intervjuerna, en diskussion gällande metodens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet, arbetsgång vid bearbetning och analys, samt de etiska principer vi har behövt anpassa oss efter och arbeta utifrån.

I kapitel fem presenteras resultaten vi fått utifrån de sex genomförda intervjuerna och analyserna av dessa. Och därefter i kapitel sex relateras dessa till våra teoretiska utgångspunkter och jämförs med tidigare forskning. Här finns även en sammanfattning av studiens viktigaste resultat. Metodens för- och nackdelar diskuteras och kapitlet avslutas med förslag till fortsatt forskning.

Slutligen återfinns de fullständiga referenserna till den litteratur och de artiklar vi har använt oss av i kapitel sju och i kapitel åtta finns bilagor med vårt informationsbrev till deltagarna samt den intervjuguide som vi utgick ifrån vid intervjuerna.

2. Tidigare forskning

2.1 Urval av artiklar

Vi har sökt i flera olika databaser och sökportaler, bland annat *Discovery*, *Libris* och *Google Scholar*. I dessa sökningar har vi använt oss av sökord som: "terror", "terrorism",

“victim”, “definition”, “construction”, “perception”, “public”, “student” och “media”. Vi har begränsat urvalet till att enbart gälla artiklar som är refereegranskade och finns tillgängliga i fulltext. I vissa sökningar har vi begränsat oss till artiklar som inte är äldre än 10 år för att hitta den mest relevanta forskningen.

Den tidigare forskningen vi har valt ut för vår studie har vi hittat genom att söka i sökportalen *Discovery*. De sökord vi har använt oss av är: “terrorism”, “construction”, “perception”, “public” och “media”. En sökning på “terrorism” och “construction” gav 1969 artiklar och utifrån denna sökning fann vi och valde ut två av nedanstående artiklar, Cameron, Maslen & Todd (2013) samt Passini, Palareti & Battistelli (2012). En sökning på “terrorism” och “perception” gav 2050 artiklar och utifrån denna sökning fann vi och valde ut en artikel, Herzenstein, Horsky & Posavacs (2015). En sökning på “terrorism”, “perception” och “public” gav 859 artiklar och utifrån denna sökning fann vi och valde ut två artiklar, Bloch-Elkon (2011) och Lemyre, Turner, Lee & Krewski (2006). En sökning på “terrorism”, “construction” och “media” gav 232 artiklar och utifrån denna sökning fann vi och valde ut en av nedanstående artiklar, McQueeney (2014).

Artiklarna har valts ut genom systematiska överväganden och noggrannhet. Det första steget var att sortera ut relevanta sökord, sedan se till så att artiklarna var refereegranskade och fanns tillgängliga i fulltext. Efter detta har vi fått ett första urval, som i många fall var ganska stort och svårhanterligt. Då har letandet kring relevanta artiklar börjat, där vi först har tittat på artiklarnas titlar, ämnesområde och antalet gånger de är citerade. Utifrån detta har vi valt ut de artiklar som dels har upplevts vara relevanta och dels mest intressanta för vår studie, och på så sätt fått ett betydligt mindre urval. Därefter har vi läst igenom de utvalda artiklarnas abstract och återigen gjort överväganden kring artiklarnas relevans, och därmed ytterligare minskat urval. I det sista steget i urvalsprocessen har vi läst igenom artiklarna, först översiktligt en gång och sedan djupgående. Detta resulterade i de sex artiklar vi valt ut för vår studie.

De artiklar som vi slutligen valde var alla skrivna på engelska. Vi valde att ha förhållandevis nya artiklar för att forskningen skulle vara så aktuell som möjligt och ett krav vi hade var även att de skulle vara refereegranskade. En sökning i sökportalen *Discovery* på enbart “terrorism” utan avgränsningar gav drygt 550 000 träffar. Fram till och med år 2000 fanns 13 370 refereegranskade artiklar på sökportalen *Discovery*, och från 2001 och framåt finns 115 504 refereegranskade artiklar publicerade i *Discovery* om

ämnet terrorism. Det finns alltså en hel del forskning om terrorism ur olika synvinklar och därmed har vi fått använda oss av flera sökord i varje sökning för att begränsa och hitta det som är mest relevant för vår studie utifrån vårt syfte och våra frågeställningar.

2.2 Uppfattningen om terrorismhotet efter 9/11

Bloch-Elkon (2011, s. 366) har genomfört en studie som baseras på valdata mellan 2001-2010 och som undersökt den amerikanska befolkningens uppfattning om terrorismhotet efter 9/11. Genomgående teman i studien är vikten av terrorism som ett problem för hela landet, oro för terrorattacker över olika tidszoner och på olika platser, terrorismens påverkan på människor personligen, samt godkännande av presidenten och hans administrations hanterande av terrorism (ibid.).

Direkt efter 9/11 var andelen människor med uppfattningen att terrorism var det viktigaste problemet i landet stor, medan andelen sedan sjönk ganska snart efter och sedan minskade relativt konstant (Bloch-Elkon, 2011, s. 368). Omkring "Fourth of July"-firandet året efter (2002) höjdes siffran med cirka tio procentenheter, vilket kan ha berott på regeringens rapporter och varningar om eventuella attacker vid denna tidpunkt. Överlag har andelen minskat stadigt, med några få höjningar kring årsdagarna för 9/11 (ibid.). Omkring jul och nyår 2010 höjdes oron något igen, vilket troligen berodde på försöket till flygplansbombningen på juldagen det året (ibid.).

Mellan oktober 2001 och september 2008 minskade antalet personer som kände sig mycket oroliga från 41 procent till 18 procent (Bloch-Elkon, 2011, s. 368). Amerikaners uppfattning om katastrofal terrorism i en nära framtid skiftade något under år 2001 till 2008, men sjönk aldrig speciellt mycket - från 71 procent 2001 till 68 procent 2008 (ibid., s. 369). Amerikanernas uppfattning om sannolikheten för en terroristattack i USA inom den närmsta månaderna var generellt som högst direkt efter 9/11 och sjönk sedan ju längre tiden gick (ibid., s. 373f). Men dock visar några ökningarna i procent att människor tror att en terrorattack är mer trolig att ske vid tidpunkter då något utförs som ökar deras tro att ett terrorattentat ligger nära i tiden, till exempel kring försöket till ett terrorattentat på Juldagen 2010 eller USA:s invasion i Irak 2003 (ibid., s. 374).

Det var 32 procent som 2001 trodde att det inte var troligt alls att det ska ske en terrorattack i deras samhälle, och 57 procent 2009 (ibid., s. 376). Direkt efter 9/11 var det många, 4 av 10, som oroade sig över terrorism i sitt eget samhälle, men inom några

månader så var det 75 procent som inte längre upplevde denna oro (Bloch-Elkon, 2011, s. 376). Åren direkt efter 9/11-attacken så var allmänheten till stor del inte orolig över terrorism på allmänna platser och de kände även tilltro till flygplatssäkerheten (ibid., s. 378). New York-borna var dock mer oroliga för en terroristattack än övriga befolkningen (ibid., s. 379).

Mer än hälften av amerikanerna var väldigt oroliga eller tämligen oroliga att de själva eller deras familjemedlemmar skulle bli offer för en terrorattack direkt efter 9/11-attacken (Bloch-Elkon, 2011, s. 379). Därefter sjönk antalet personer som oroade sig för att de eller deras familjemedlemmar skulle bli offer för terrorism, men så mycket som 8 år efter attacken så var det fortfarande 30-40 procent som oroade sig över detta (ibid.). Människor verkade oroa sig mer efter terrorattacker skett eller då officiella terrorism-varningar stod på agendan, till exempel så ökade antalet personer som oroade sig för att bli offer för terrorism eller att deras familjemedlemmar skulle bli offer för terrorism från 38 procent innan, till 47 procent efter bombningarna av Londons kollektivtrafik 2005 (ibid., s. 380).

Amerikanerna köpte inte Bushs administrations påstående att Irakkriget var en del av arbetet för att förebygga framtida terrorattacker, utan menade istället att detta krig hade ökat risken för framtida attacker i USA (Bloch-Elkon, 2011, s. 380ff). Amerikanerna har visat missnöje gällande hur terrorism-hotet hanteras, där 2 av 5 amerikaner 2003 och 1 av 3 amerikaner 2005, ansåg att regeringen inte hanterade det särskilt bra eller att de inte hanterade det bra alls (ibid., s. 385). Mellan 2005-2008 var ungefär hälften av amerikanerna missnöjda med hur man hanterade terrorism-hotet (ibid.). Under Bushs presidentskap så minskade godkännande från befolkningen kring hans hanterande av terrorism gradvis, vilket enligt Bloch-Elkon (2011, s. 385) kan bero på befolkningens missnöje över Irakkriget, den vacklande ekonomin, med mera.

2.3 Hur oro för terrorism påverkar individers beteende

I Herzenstein, et al.'s (2015, s. 228) studie har de undersökt hur oro för terrorism påverkar individers beteende. I studien genomfördes djupintervjuer där de undersökte terrorismens påverkan på konsumtionsmönster och generella beteendetendenser (Herzenstein, et al., 2015, s. 230). De testade också om terrorism genererar en större önskan om kontroll än död utan koppling till terrorism (ibid., s. 232). Något mer som testades var huruvida ett avvikande beteende var mer sannolikt vid uppfattning om hög eller låg kontroll (ibid., s. 233).

Resultat från studien tyder på att frekvent terrorism ökar människors önskan om kontroll och kan leda till avvikande beteenden (ibid., s 228). Den avvikande responsens omfattning beror på om de har någon kontroll över sannolikheten att bli ett offer för en terrorattack (ibid.). Vid uppfattningen att man som individ har låg kontroll är beteendet mer avvikande, där man förändrar ens valmöjligheter och konsumtion (ibid.). För de individer som tror sig ha låg kontroll är sannolikheten mindre att de går ut var de vill eller att de går till misstänksamma institutioner, medan sannolikheten var högre för att de stannar hemma föregår konsumtionen av någon fritidsaktivitet, jämfört med de individer som tror sig ha hög kontroll (ibid., s. 233). Det som framkommit i studien är att nästan alla förändrar sitt beteende till följd av en terroristattack, där vissa ändrade beteende drastiskt och stort, medan andra gjorde mindre, strategiska val (ibid., s. 230). Något som påverkade hur mycket individerna förändrade sitt beteende visade sig vara huruvida de upplevde att de hade kontroll över sannolikheten att falla offer för terrorism (ibid.). Vid jämförelse mellan terrorism och generell dödlighet visade det sig att individers generella önskan om kontroll är högre för terrorism än generell dödlighet (ibid., s. 233). De deltagare som uppfattade det som att de har hög kontroll har också en uppfattning om att de flesta terrorattacker i sin närmiljö (Israel) är förutsägbara (ibid.). Konsumenter som tror sig ha kontroll över sannolikheten att bli ett offer för terrorism har högre sannolikhet för att de ska våga sig på att vara ute bland allmänheten (ibid., s. 234).

2.4 Uppfattningen om terrorism-relaterade risker

Lemyre, et al. (2006, s. 755) har via telefonintervjuer undersökt uppfattningen om terrorism-relaterade risker. Studien ger en beskrivning av uppfattningen om terrorism-hot i Kanada, specifika typer och effekter av terrorism, samt även informationskällor gällande terrorism.

Resultat från studien visar att den generella uppfattningen om terrorismhot i Kanada är att terrorism ses som ett lågt till måttligt hot mot den kanadensiska befolkningen och som ett ännu lägre hot mot dem själva, samt att de inte är speciellt oroliga för terrorism i Kanada (Lemyre, et al., 2006, s. 759). Deltagarna hade också uppfattningen att sannolikheten är högre för att terrorism i Kanada ska utföras av en grupp som inte är från Kanada än en grupp med kanadensiskt ursprung (ibid.). Den generella uppfattningen om specifika typer av terrorism visade på skillnader i hur mycket deltagarna tänkt på varje scenario, där datavirus, förorenat vatten, agrikulturell terrorism och gisslansituationer var vanligast (ibid., s. 761).

I den generella uppfattningen om specifika effekter av terrorism fann man skillnader kring hur mycket deltagarna tänkt på effekter av terrorism, där de vanligaste tankarna rörde effekter som ekonomisk förlust eller förlusten av en älskad, samt en känsla av lägre säkerhet, medan de minst vanliga tankarna rörde effekter som förlust av arbete, sämre hälsa och ökat politiskt engagemang (Lemyre, et al., 2006, s. 763). De informationskällor angående terrorism som deltagarna uppgav varierade, där de vanligaste var kanadensisk media, "first responders" (alltså personer som ofta dyker upp först vid händelser) samt vårdgivare för att skaffa sig trovärdig information om terrorism (ibid.). De man mest sällan vände sig till för att få information var utvalda politiker och regeringstjänstemän (ibid.).

2.5 Terrorismens påverkan på människors personliga och sociala liv

Cameron, et al. (2013) har utfört en studie där de genom 12 fokusgrupper med 8 personer i varje grupp har undersökt terrorismens påverkan på människors personliga och sociala liv. Rädsla för både våld och hämnd, samt att misstänksamhet bidrar till störningar vid konstruktioner av "vi och dom" (ibid, s. 3). Alla muslimer "klumpas ihop" inom samma kategori som potentiella terrorister och upplever att de får minskat handlingsutrymme och muslimer delas upp i bra/normala muslimer och dåliga/hjärntvättade muslimer (ibid.). Cameron, et al. (2013, s. 3f) menar att terrorattackerna den 11 september mot World Trade Center samt den 7 juli i London, skapade nya konstruktioner av "vi och dom", och syftet med deras studie blev därför att undersöka effekten av de nya konstruktionerna.

Resultat från denna studie (Cameron, et al., 2013, s. 9) som framkommit är att den mest vanliga emotionella reaktionen till terrorism är rädsla för våld kring sina vardagsaktiviteter, så som att åka tåg eller gå ut, både för deltagarna själva men också för deras närstående. Resultatet tyder på att medias rapportering av terrorism skapar bilder som införlivas och aktiverar nya nivåer av misstankar, och skägg och ryggsäckar förknippas starkt med terrorister, vilket i sin tur förstärks av föräldrars eller andra närståendes rädsla (ibid.). Muslimer har berättat om samma typ av rädsla, men de tar även upp en rädsla för hämnd - de upplever sig vara mål för en ny typ av misstänksamhet (ibid.). Rädsla och misstänksamhet har lett till störningar vid konstruktion av det muslimska "jaget", t.ex. gömde eller förklädde många muslimer sin religiösa identitet p.g.a. rädsla för hämnd (ibid.). Då terrorister sade sig agera på uppdrag av muslimer skapades spänningar i de religiösa positionerna, vilket ledde till ett moraliskt avskiljande

mellan “goda muslimer” och “onda muslimer”, och även ett totalt exkluderande av att terrorister kan vara muslimer (ibid.).

Terrorister porträtterades även som usla, hjärntvättade och mentalt sjuka (Cameron, et al., 2013, s. 9). Resultatet visade även på att vid konstruktionen av muslimer som “de andra” fanns en tendens att “dra alla över en kam”, alltså att positionera alla muslimer som potentiella terrorister (ibid.). Många icke-muslimska deltagare menade att detta var ett resultat av en rädsla orsakad av terrorism och vissa uttryckte även empati för muslimerna, och vissa muslimer avvisade tendensen att dra alla över en kam, medan andra muslimer accepterade det (ibid.). Vissa relationer mellan muslimer och icke-muslimer har hållit sig stabila, medan andra krävt en omvärdering av “vi och dom” (ibid., s. 9f).

2.6 Definition av terrorism och påverkande faktorer

Denna artikel handlar om att undersöka vad människor menar när de pratar om terrorism och man vill studera olika variablers, till exempel tillit till media, vikten av den egna religionen och den upplevda sociala närheten till andra människor, påverkan på tolkningen av vissa händelser, som t.ex. krig eller terrorism (Passini, et al., 2012, s. 329). 251 studenter från University of Bologna (Italien) har deltagit i studien och dessa fick utvärdera händelser i mellanöstern där de skulle bedöma om händelsen låg närmare sin egen tolkning av krig eller terrorism, svara på olika saker som bedömde deras nivå av etnocentrism, svara på deras villighet att ha sociala kontakter med personer i olika sociala grupper och med olika nivå av närhet, samt ta ställning till sin politiska tillhörighet (ibid., s. 335).

Resultat från denna studie (Passini, et al., 2012, s. 338) visar att studenterna skiljer definitioner av terrorism och krig åt genom dess mål; när målen är militära definieras händelsen som krig och när målen är oskyldiga och icke-stridande definieras händelsen som terrorism. Studenterna menar att krig och terrorism har olika mål och att de därför riktar sig mot olika mål. Ju mer etnocentrisk en person är, desto större är sannolikheten att personen definierar en händelse av vissa aktörer (främst palestinska och arabiska) som mer terroristiska än händelser av andra aktörer (ibid., s. 339). Resultatet visar också att om deltagarna känner sig nära någon aktör, så ses dennes agerande som mindre terroristiskt (ibid.). Resultaten pekar även på att media påverkar då deltagare som litar mer på tv-nyheterna tenderar att värdera palestinska och arabiska militäraktioner som mer terroristiska (ibid.). En slutsats som dragit i studien (ibid., s. 340) är att terroristiska

handlingar definierar aktörerna som terrorister, oberoende av deras etniska och kulturella identitet, likadant så definieras vissa handlingar som terroristiska för att de begås av aktörer som är märkta som terrorister, beroende på deras etniska och kulturella identitet.

2.7 Definitioner av terrorism och medias framställning av terrorism

McQueeney (2014) studie har utförts genom gruppdiskussioner studenter emellan där tre olika "teman/områden" tagits upp: "Hur definierar och uppfattar en vardaglig amerikan terrorism och terrorist?", "Var kommer dessa bilder ifrån?" samt "Vilka konsekvenser får det för inrikes- och utrikespolitiken?". Studenterna i studien fick diskutera dessa ämnen med hjälp av bl.a. bilder och tillhörande frågor, som väckte tankar hos studenterna och öppnade upp för diskussioner kring ovanstående teman.

Resultat som framkommit kring definitioner och uppfattningar av terrorism och terrorist visar på att studenterna har en tydlig föreställning om en koppling mellan terrorist/terrorism och araber och/eller muslimer (McQueeney, 2014, s. 300). Studenterna får också ett antal olika fall av våld (t.ex. i Tjetjenien och Södra Afrika), som de genom diskussioner ska "klassificera" som terrorism eller annan typ av politiskt våld, där de allra flesta bedömer alla fall som terrorism (ibid.). Studenterna i studien (ibid., s. 301) får även genom bilder diskutera huruvida bombningar definieras som terrorism beroende på vem det är som utför dem (t.ex. USA eller en ensam man - vem är terrorist och vem utför något fullt legalt?), vilket bl.a. väckte tankar om makt hos studenterna, där t.ex. personer med mer makt anses göra något legalt till skillnad från de med mindre makt. Resultat från det andra temat som framkommit är bl.a. att media porträtterar muslimer som terrorister och vilken makt media har över bildandet av bl.a. stereotyper (ibid., s. 302ff). Resultat från det tredje temat som framkommit är bl.a. att den stereotypiska bilden av en terrorist kan få människor att dra slutsatser innan de har alla fakta, samt att de stereotypiska bilderna av terrorister gör det lättare att tro att Saddam Hussein och irakierna låg bakom 11 september-attackerna (ibid., s. 304f). Denna studie tar alltså bl.a. upp definitioner på terrorism och terrorist, vilket vi kommer att återkomma till i vår studie.

3. Teoretiska perspektiv

Vi har valt att använda *risksamhället* och *socialkonstruktionism* utifrån de frågeställningar och det syfte vi har med studien. Ett annat kriterium som vi hade med i åtanke var att vi ville kunna koppla ihop och relatera teorierna till resultaten och finna

kopplingar och likheter mellan teorierna och det intervjupersonerna sade under intervjuerna. Utgångspunkten vid övervägande kring teorier var att vi ville använda teorier om hur människor *uppfattar* brott, eller i detta fall terrorism. För att alla dessa komponenter, alltså syfte, frågeställningar, förväntade resultat och teorier, skulle fungera ihop behövde de ha något gemensamt: individers uppfattningar. Syfte och frågeställningar tar utgångspunkt i individers föreställningar och uppfattningar, och detta medför att vi till viss del förväntade oss att resultatet skulle rikta in sig på detta. Båda dessa teorier fokuserar på att människor konstruerar sin verklighet och sina uppfattningar. *Risksamhället* är en teori om att det globala samhälle vi idag lever i och hur de världsomspännande riskerna som till exempel internationell terrorism påverkar oss. Teorin tar även upp att offerskap är något som inte anses negativt längre delvis på grund av hur media framställer offer. *Socialkonstruktionismen* bygger på att verkligheten konstrueras av varje individ och att det inte finns något rätt och fel, detta var viktigt för att vi skulle få veta vilka föreställningar varje intervjuperson hade.

3.1 Risksamhället

Beck (2000, s. 211) menar att vi lever i ett samhälle som har förändrats och att vi inte lever på samma vis som under 1700- och 1800-talet där det fanns en förutbestämd framtid för varje individ och därmed är det förkastligt att kategorisera människor likadant som då och förutsätta att vi lever ett likadant liv nu som då. Han menar att vi numera lever i ett konstruktivistiskt samhälle och att det är ett *world risk society*. "Risk" inte är det samma som förstörelse, men att det är ett tillstånd mellan säkerhet och innan förstörelse, där uppfattningen av riskhantering utmynnar i tankar och handlingar. Hur stora risker vi vill ha i vårt liv är upp till var och en, men vi har ett behov av att veta hur stora riskerna är i vårt moderna samhälle (ibid., s. 215). Beck (2002, s. 40) menar att "risk" är något modernt. Det är inte som de faror som fanns i vårt tidigare samhälle. "Risk" menar Beck (ibid.) är att försöka kalkylera något som är oöverskådligt i framtiden. I ett *world risk society* finns flera okontrollerbara risker som vi enligt Beck (ibid., s. 41) inte har ett språk för att förklara vad vi möter. Dessa risker är onaturliga, skapade och producerade av människor (ibid.). Beck (ibid.) menar att det karakteristiska med ett risksamhälle är att människorna i samhället fokuserar på de okontrollerbara riskerna och att det allt eftersom tillkommer flera riskfaktorer som de inte har möjlighet att kontrollera och därmed ökar känslan av otrygghet. Därmed menar Beck (refererad i Heber, 2007, s. 19) att det numera är ett globalt risksamhälle och att de stora riskerna inte ligger på individnivå, *world risk*

society. Beck (2002, s. 41) menar att det finns åtminstone tre stora huvudgrenar som utgör risker i ett globaliserat samhälle; ekologiska risker, finansiella risker och terrorhot. Denna ökade globalisering gör att människors omedvetna trygghet försvagas, de har svårare att veta sin plats i samhället och den känslomässiga otryggheten ökar (Heber, 2007, s. 19). Orsaken till att otryggheten ökar är inte att riskerna ökar, men att riskerna är globala och inte avgränsas i tid, plats eller socialt (Beck, 2002, s. 41). Hot som till exempel ett kärnvapenkrig eller en terroristattack utgör går inte att skydda sig mot (ibid.).

Förutom att det har skett en globalisering och dess betydelse för osäkerheten hos människor, så har familjestrukturerna förändrats under 1900-talet och samma starka band till det närmaste sociala nätverket finns inte längre (Heber, 2007, s. 19). Individen känner sig i dagens samhälle mer ensam och som ett offer för vad som sker och händer på central nivå och problem som individer i utkanten av samhället upplever kanske inte ens registreras (Beck, 2002, s. 42). Idag strävar individerna efter ett allt friare och "obundet" liv, samtidigt som de vill minimera och helst eliminera alla risker (Heber, 2007, s. 21). Så länge riskerna kan kontrolleras anses de dock inte nödvändigtvis negativa (exempelvis riskfyllda sporter), men de är de okontrollerbara riskerna som människor oroar sig mest för och känner störst otrygghet inför (ibid., s. 22). För att utröna riskerna i samhället så använder sig individen av reflexivitet och förlitar sig på experters utlåtanden angående hur stora riskerna är (ibid., s. 20). Men när allt fler anser sig vara experter (förutom vetenskapliga specialister anser sig även media ha en expertroll) och experterna råd ibland går emot varandra, skapas en större osäkerhet hos individen på hur tillförlitliga experterna är och hur stora riskerna är (ibid.).

Den framställning av brott- och brottsofferdiskursen som media gör påverkar den bild och föreställning som människor har (Heber, 2007, s. 20f). Genom medias framställning så har brottsofferkulturen växt fram och det är numera inte bara kvinnor och barn som anses vara offer utan alla kan vara det (ibid., s. 21). En av de viktigaste känslorna som förmedlas av media i ett risksamhälle är att brott kan hända vem som helst och "det kan hända dig" (ibid.). De rädslor som finns omedvetet hos människor lyfts fram (ibid.) Furedi (refererad Heber, 2007, s. 21) menar att offerskap och lidande premieras i dagens risksamhälle. Berättelser om exempelvis brott, sjukdomar och miljögifter och medier fokus på brottslighet och våld gör att vi hela tiden uppdagar nya risker och detta förstärker människors oro och rädsla (Heber, 2007, s. 22f). De naturliga och kontrollerbara riskerna kan människor hantera, men de okända riskerna som är okontrollerbara är de som ligger

till grund för störst osäkerhet och detta präglar även att vi vid möten av nya människor upplever en oro och misstänksamhet eftersom den nya människan är en okontrollerbar risk (ibid.).

3.2 Socialkonstruktionism

Inom socialkonstruktionismen finns det inte endast en objektiv sanning, utan olika personers sanningar skapas av deras perspektiv och sociala kontext (Johansson, 2005, s. 26). Grundtanken inom socialkonstruktionismen är att alla fenomen och företeelser som vi anser självklara är skapade av social interaktion och kommunikation i vårt samhälle (Allwood & Erikson, 2010, s. 122). Vi är många gånger omedvetna om dessa sociala konstruktioner, men det är ofta dessa vi använder oss av som riktlinjer för vad som är normalt och onormalt (ibid., s. 123). Socialkonstruktionismen utmanar den "korrekta" sanningen genom att utgå från flera olika perspektiv och därigenom framgår ett flertal olika uppfattningar om vad som är sant (Johansson, 2005, s. 26). Berättelsers mening och betydelser produceras i ett socialt samspel genom språklig kommunikation i ett visst kulturellt och historiskt sammanhang - de är sociala konstruktioner (ibid.). Thurén (2008, s. 171) menar att vi vid användandet av begrepp som är socialt konstruerade måste fråga oss om de kan konstrueras på ett eller flera andra vis. Och detta är en fråga som vi under forskningsprocessens gång även måste ställa till oss själva.

Konstruktionismen innebär att kunskapen består av en blandning mellan det som finns inom en individ och förhållanden till världen, det vill säga att kunskapen konstrueras på grundlag av alla relationer mellan individer samt andra vetande subjekt (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 69). Med en socialkonstruktivistisk utgångspunkt är forskaren intresserad av hur ett visst socialt fenomen konstrueras, vem som konstruerar det samt vad som menas och vilka anspråk som görs med konstruktionen (Heber, 2007, s. 15). Att ha en strikt konstruktivistisk ansats skapar problem i och med att det inte är möjligt att göra antaganden om de sociala förhållandena som finns (ibid.). Detta medför att de flesta väljer en kontextuell konstruktivistisk ansats (ibid.), och det är således det vi kommer göra. I och med den kontextuella inriktningen så finns möjligheten att fokusera på hur konstruktionerna sker och samtidigt utgå från vissa sociala förhållanden (ibid., s. 15f). Valet är baserat på att vi anser att det är mest förenligt med vårt syfte och våra frågeställningar.

4. Metod

4.1 Tillvägagångssätt

4.1.1 Urval

Vårt urval kan både kallas för ett bekvämlighets- eller tillfällighetsurval, samt ett snöbollsurval. Ett bekvämlighets- eller tillfällighetsurval handlar om att man i sin forskning använder sig av personer som är tillgängliga för forskaren (Bryman, 2008, s. 194). I och med att vi i vår studie hade begränsat med tid, så valde vi intervjupersoner som var tillgängliga för oss. Ett sannolikhetsurval, alltså ett urval där man är medveten om sannolikheten att varje person i populationen väljs ut (ibid., s. 179), hade kanske varit önskvärt att använda för att skapa möjlighet att generalisera, men precis som Bryman (2008, s. 196) nämner så är denna strategi både kostsam och tidskrävande. Urvalet började med en person som kontaktat oss efter att vi annonserat efter intervjupersoner genom informationsblad på Högskolan i Gävle, vilket Bryman (2008, s. 62) skriver är ett användbart sätt att rekrytera deltagare. Dock gav detta inte så stor utdelning som vi önskat, då vi endast fick ett svar. Därefter började vi söka intervjudeltagare genom våra bekanta, som i sin tur presenterade oss och vår studie för sina bekanta, eftersom vi ville använda personer som vi inte kände. I detta skede utför vi vad som kan kallas för ett snöbollsurval. Ett snöbollsurval innebär att forskaren till en början får kontakt med ett antal människor och sedan använder dessa för att få kontakt med respondenter (ibid., s. 196). På detta sätt kunde fler respondenter rekryteras. Vår studie består av sex stycken genomföra intervjuer med sex stycken olika respondenter.

Dock finns vissa problem med dessa typer av urvalsstrategier. Med ett bekvämlighets- eller tillfällighetsurval går det till exempel inte att generalisera resultatet, på grund av att man inte vet vilken population som stickprovet är relevant för (Bryman, 2008, s. 194). Det finns dock situationer då ett bekvämlighets- eller tillfällighetsurval kan anses vara legitimt och accepterat, dels som ett test inför en framtida undersökning där man tar reda på om konceptet fungerar eller inte, och dels då man får en möjlighet till att samla in data från ett antal respondenter och detta tillfälle ses som för värdefullt för att missa (ibid., s. 194f). Det sistnämnda anser vi är ett bra argument för vår studies urval, och i enlighet med Bryman (2008, s. 195), så utgör inte resultatet från studien några direkta slutgiltiga resultat, men de kan vara viktiga för fortsatt forskning och eventuellt medföra att kopplingar kan göras mellan denna studie och resultat från tidigare studier. Det finns även

vissa problem med att använda ett snöbollsurval, till exempel att urvalet inte är representativt för populationen (ibid., s. 196). Men som Bryman (2008, s. 197) skriver så är inte generaliserbarhet och extern validitet lika viktigt i en kvalitativ studie som i en kvantitativ studie, samt att denna typ av urval är bättre anpassad till kvalitativa undersökningar än olika former av statistiska urval som ofta används vid kvantitativa undersökningar.

4.1.2 Metod

Den datainsamlingsmetod vi har valt är intervjuer. Kvale & Brinkmann (2009, s. 19) menar att en intervju är ett samtal som har en struktur och ett syfte. En intervju går utöver ett vardagligt utbyte av åsikter och blir ett sätt att skaffa sig grundligt prövade kunskaper (ibid.). Med en kvalitativ forskningsintervju söks förståelse av världen utifrån intervjudeltagarens synvinkel, och försök att sätta en mening på deras erfarenheter (ibid., s. 17). I en forskningsintervju konstrueras kunskap i interaktion mellan intervjuaren och den intervjuade, och det finns ett ömsesidigt beroende mellan mänsklig interaktion och kunskapsproduktion (ibid., s. 18).

Vi har valt att göra semistrukturerade intervjuer, vilka även kan kallas djupintervjuer eller kvalitativa intervjuer (Bryman, 2008, s. 415). Det som menas med en semistrukturerad intervju är att forskaren har en lista över specifika teman som ska beröras (en intervjuguide), men som fortfarande lämnar så pass stor frihet att intervjupersonen kan utforma svaren på sitt eget sätt (ibid.). Metoden är så pass öppen att frågorna inte måste (men får) ställas i samma ordning som i intervjuguiden och att frågor som inte ingår i intervjuguiden också kan ställas (ibid.). Betoning ligger på att intervjuprocessen måste vara flexibel och att tonvikten måste ligga på hur intervjudeltagaren uppfattar och tolkar frågor och händelser, samt vad han eller hon tycker är viktigt (ibid.).

Anledningen till varför vi valt att göra just kvalitativa semistrukturerade intervjuer är för att vi anser att denna metod är bäst lämpad för just vår studie. I enlighet med Bryman (2008, s. 413), har vi valt en kvalitativ intervju då tyngdpunkten i denna metod är intervjudeltagarnas egna uppfattningar och synsätt, vilket även överensstämmer med vårt syfte att undersöka individers *uppfattningar* och föreställningar om terrorism. Vi önskade även en relativt öppen metod, som gav möjligheter till flexibilitet och anpassning. Enligt Bryman (ibid., s. 413) ger kvalitativa intervjuer möjlighet att avvika från intervjuguiden genom att t.ex. ändra ordalydelsen eller ställa nya frågor eller följdfrågor, vilket gör att

denna typ av intervjuer är mer flexibla och följsamma efter den riktning som intervjudeltagarens svar går i, till skillnad från de mer kvantitativa intervjuerna där det finns en standardiserad process som innebär att denna typ av utsvävningar skapar problem för validiteten och reliabiliteten.

4.1.3 Metodens reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Validitet handlar om att man mäter, observerar eller identifierar det man avsett (Bryman, 2008, s. 352). Reliabilitet handlar om ifall resultaten från en studie skulle bli desamma om studien skulle genomföras igen, eller om resultaten påverkas av tillfälliga eller slumpmässiga betingelser (ibid., s. 49). Generalisering handlar om huruvida och i vilken utsträckning resultaten från studien kan generaliseras till andra situationer och grupper än de som varit aktuella i studien (ibid., s. 168). Bryman (ibid., s. 351) skriver att det finns diskussioner kring hur relevanta begreppen verkligen är för kvalitativ forskning och att begreppens innebörd kanske behöver ändras för att vara bättre anpassade till kvalitativa undersökningar, eftersom begreppen innehåller definitioner som rör mätning, vilket i sin tur inte är av intresse vid kvalitativa undersökningar.

Ett orosmoment kring semistrukturerade intervjuer är att intervjuguiden ska utgöra ett hinder för att få en korrekt uppfattning av intervjudeltagarens världsbild (Bryman, 2008, s. 416), vilket då skulle äventyra reliabiliteten. Samtidigt som intervjun skapar en flexibilitet så är det viktigt att vara medveten om risken att intervjupersonen ger ett socialt accepterat svar istället för ett helt öppet och "ärligt" svar (Roxell, 2006, s. 154), vilket även det skulle äventyra reliabiliteten. Något som är värt att reflektera kring är analysen av det primära källmaterialet och dess trovärdighet/genomskinlighet, är att inget ska undanhållas och att alla ska ha rätt att tolka materialet (Johansson, 2005, s. 252ff). Semistrukturerade intervjuer innebär att det är lättare att säkerställa ett visst minimum av jämförbarhet, då det krävs ett visst mått av struktur för att kunna jämföra olika fall (Bryman, 2008, s. 416), vilket därför ökar chanserna att resultaten kan generaliseras. Forskarens närvaro vid kvalitativa studier ger en bra möjlighet för en hög intern validitet eftersom denne har möjlighet att säkerställa hur begrepp och observationer överensstämmer (ibid.). Bryman (ibid., s. 372) menar också att huvudfokus i en kvalitativ studie inte ligger på att kunna generalisera, utan istället finns en strävan efter en förståelse av beteenden, värderingar och åsikter i termer av den kontext som studien genomförs i.

Ett problem kring intervjuer är att man inte kan veta med säkerhet vad en utsaga betyder eller att en människa gör det hen säger att hen gör (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2011, s. 56), vilket innebär ett problem både för validiteten och reliabiliteten. Man kan alltså inte vara säker på att man mätt det man avsett att mäta eller att en annan liknande studie skulle få samma resultat om studien genomfördes på nytt. Precis som Eriksson-Zetterquist & Ahrne (ibid.) skriver så speglar intervjun ett samtal på en viss plats och vid ett visst tillfälle och det som sägs kan ha andra syften än det syfte som intervjuaren har tolkat. Detta leder till problem både vad gäller validiteten, reliabiliteten och framförallt generaliserbarheten - en intervju kan aldrig genomföras i samma kontext igen. Kvale & Brinkmann (2009, s. 263) skriver att reliabilitet handlar om forskningsresultatets tillförlitlighet och konsistens, och reliabiliteten behandlas ofta i förhållande till huruvida ett resultat kan reproduceras vid ett senare tillfälle och av andra människor. Ledande frågor kan inverka på svaren och kan leda till problem för reliabiliteten (ibid., s. 263). För att minska risken för att äventyra reliabiliteten har vi därför noggrant läst igenom och förändrat våra frågeställningar innan första intervjun startade. Detta upplever vi har minskat risken för att ställa frågor som kan uppfattas som ledande. Genom att hela tiden vara medvetna om problemet med ledande frågor, så har vi kunnat arbeta igenom varje fråga för att göra den så öppen som möjligt. Men dock finns problem även med att vara för noggrann och tänka på för mycket på reliabiliteten, då detta minskar variationsrikedomen och kreativiteten (ibid., s. 264). Därför gäller det att varje intervjuare får använda sin egen intervjustil och kunna improvisera samt följa upp intressanta saker som framkommer under intervjun (ibid.). Vi har därför valt att ställa frågor som är så öppna som möjligt, men ändå "hjälp" intervjupersoner som behövt det att komma igång med tankarna. Vi har också tagit hänsyn till våra olika typer av intervjustilar, där en av oss är mer tyst och lyssnar och den andra är mer aktiv och följer upp det intervjupersonen sagt.

Kvale & Brinkmann (2009, s. 264) skriver att validitet handlar om giltighet till sanningen och riktigheten och styrkan i ett yttrande. För att en studie ska hålla god validitet ställs krav på forskaren och denne måste ständigt kontrollera, ifrågasätta och teoretiskt tolka sina resultat.

4.1.4 Arbetsgång vid bearbetning och analys

För att bearbeta och analysera materialet vi samlat in via de sex intervjuer som genomförts, har vi hela tiden varit noggranna med att diskutera och i förväg planera

upplägget, men samtidigt ha en flexibel och anpassningsbar inställning till varje enskild uppgift. Den första intervjun planerade vi på förhand att den skulle användas som pilotintervju, likt det Bryman (2008, s. 422) skriver. Den blev dock bättre än vad vi förväntade oss, och upplevdes vara för bra för att bortse ifrån och kom att räknas med i resultatet. Kvale & Brinkmann (2009, s. 126f) skriver till exempel att det är viktigt att tidigt skaffa sig en överblick över studien, men att det ibland krävs att man kan ändra något, till exempel metoden, även senare under studiens process. Detta innebär att vi haft en plan att utgå ifrån och ha som grund, till exempel att vi redan under själva intervjun börjar analysera de svar vi får på våra frågor och vem av oss som transkriberar vilken intervju, men att vi hållit oss öppna och flexibla, genom att till exempel kunna ändra ordningsföljd på frågorna under intervjuerna utifrån de svar vi fått eller att kunna ändra vem som transkriberar vilken intervju. Detta i likhet med vad Bryman (2008, s. 415) skriver angående semistrukturerade intervjuer.

Rent generellt har arbetsgången varit som sådan att vi har genomfört en intervju, transkriberat den och sedan analyserat den. Dock är det inte en så okomplicerad process och ett rakt led. Som Thomsson (2010, s. 143) skriver så börjar analyserandet redan när vi börjar tänka igenom vad studien ska handla om. Vi upplever att vårt analyserande arbete med själva intervjuerna började redan innan intervjuerna startade och pågick sedan både under intervjuerna och efter intervjuerna. Detta liknar det Thomsson (2010, s. 107) beskriver, alltså att analysen börjar innan eller samtidigt som intervjun startas, samt att tolkningar görs parallellt med intervjun och att man under intervjun checkar av med intervjudeltagaren att de tolkningar man gör är så korrekta som möjligt. Genom att ställa följdfrågor i relation till det som sägs under intervjuerna så har vi minimerat eventuella missförstånd och förhoppningsvis ökat våra chanser att göra mer korrekta eller sanningsenliga tolkningar av intervjupersonernas svar, i enlighet med Thomsson (2010, s. 108).

4.2 Forskningsetiska överväganden

En grund som vi har utgått ifrån kring de etiska överväganden kring vår studie är, precis som Kvale & Brinkmann (2009, s. 78) skriver, att forskning ska tjäna både vetenskapliga och mänskliga intressen. Kvale & Brinkmann (ibid.) skriver att etiska problem i intervjuundersökningar uppstår främst på grund av att de ofta går ut på att forska om privata liv och sedan redovisa resultaten offentligt. Under olika stadier i en intervjuundersökning framkommer olika typer av etiska dilemman. Redan då studien

tematiseras bör etiska överväganden göras, till exempel bör man undersöka om syftet både har ett värde för den eventuella vetenskapliga kunskapen och om och hur den förbättrar den mänskliga situationen som studeras (ibid.). Syftet med vår studie, att undersöka olika individers uppfattningar och föreställningar om terrorism, anser vi kan, med hänvisning till den identifierade kunskapsluckan som upptäckts, bidra till viktiga vetenskapliga resultat, men syftet anser vi också kan få människor att sätta sig in i sina egna tankar kring terrorism och därför ge dem ett liv där de är medvetna om hur terrorism är en del av deras verklighet. Kvale & Brinkmann (ibid., s. 79f) skriver vidare att det redan under planeringsstadiet kan vara bra att föra ett etiskt protokoll där man tar upp de etiska frågor som man antar kommer att dyka upp under studien. Vi har dock inte valt att föra något etiskt protokoll, men däremot har vi redan i ett tidigt skede diskuterat och övervägt kring de etiska aspekterna som vi förväntat oss ska dyka upp under undersökningens gång.

Informerat samtycke handlar om att informera intervjupersonerna om syftet, hur undersökningen är upplagd och vilka risker och fördelar som finns med att delta i undersökningen, samt att intervjupersonerna deltar frivilligt och att de när som helst kan dra sig ur (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 87). I vårt informationsbrev som vi lät intervjupersonerna läsa vid första kontakten, redan innan intervjuens genomförande var planerat samt även vid samma tidpunkt som intervjun skulle genomföras, informerade vi bland annat om ett allmänt syfte med studien samt att deras deltagande var frivilligt och att de kunde dra sig ur när som helst. Precis som Kvale & Brinkmann (ibid., s. 87) skriver så gäller det att skapa balans mellan att ge för mycket information som kan påverka deltagarnas svar och att ge för lite information som kan leda till att intervjudeltagarna känner sig lurade. Detta var något vi funderade kring innan vi skrev informationsbrevet. Men vi valde att informera vad vi tyckte var lagom mycket; att berätta syftet och kort om vad studien handlade om, för att, som Kvale & Brinkmann (2009, s. 88) skriver, låta personerna uttrycka sin personliga åsikter och inte styras till att ge specifika svar på frågeställningarna. I och med att vi även valde att spela in alla intervjuer så frågade vi efter samtycke till detta innan intervjun startade. Att spela in en intervju kan, som Thomsson (2010, s. 86f) skriver, påverka intervjudeltagarna och få dem att känna ett obehag kring till exempel att de uttrycker sig fel eller säger något dumt som vi sedan kan gå tillbaka och lyssna på om igen. Men Thomsson (ibid., s. 87) skriver vidare att det inte finns någon intervjuare som hinner både skriva ner allt som sägs, reflektera kring det och

samtidigt föra intervjun vidare. Detta upplevde vi därför som en viktig anledning till varför vi spelade in alla intervjuer.

Konfidentialitet innebär att man i forskning inte ger ut information om deltagarna som kan avslöja deras identitet (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 88). I informationsbrevet som alla deltagare fick läsa igenom uppgavs att de kommer att aidentifieras och att inga uppgifter ska gå att spåra till dem, och detta upprepades även innan intervjun startade. Det finns en del problematik i samband med konfidentialiteten, nämligen att det å ena sidan handlar om att skydda intervjupersonen och å andra sidan ge forskaren full frihet att tolka det som sagts utan att kunna bli motsagd (ibid., s. 89).

Som vi tidigare redan varit inne på, måste man som forskare bedöma dels de potentiella vetenskapliga fördelarna med studien, och dels om deltagarna kan lida någon skada av studien (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 89). Det finns en etisk princip som menar att man ska göra gott och detta innebär att risken för att en intervjuperson och den grupp personen representerar ska lida skada ska vara så liten som möjligt (ibid., s. 89f). Under intervjuerna var detta något som vi ständigt hade med oss i tankarna. Det fanns tillfällen då mer personliga och möjligen känsliga ämnen kom upp under intervjuerna och det kan, som Kvale & Brinkmann (ibid., s. 90) skriver, bero på att öppenheten och intimiteten under en intervjusituation kan skapa en trygghet som gör att intervjupersonerna delar med sig av saker som de inte tänkt dela med sig av. Därför gäller det att vara uppmärksam och känna av hur långt man som intervjuare kan gå i sina frågor, i enlighet med Kvale & Brinkmann (ibid.).

Det finns också etiska krav på själva forskaren vid intervjuer. För forskaren handlar det om att ha kännedom om bland annat värdefrågor och etiska riktlinjer, samt att forskaren har bland annat kunskap, hederlighet och rättrådighet (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 91). Detta är frågor som vi övervägt kring och försökt att följa. I och med att vi samlat in mycket kunskap innan vi genomförde intervjuerna, både gällande själva ämnet och gällande etiska riktlinjer, samt att vi under intervjuerna har försökt handla rättrådigt och hederligt av respekt för intervjudeltagarnas privata liv genom att respektera gränser för vad vi kan fråga om och inte. Andra etiska krav som ställs på själva forskaren är att denne ska försöka uppnå hög vetenskaplig kvalitet, alltså att de publicerade resultaten ska vara så representativa och korrekta som möjligt, samt att forskningen är oberoende, alltså att undersökningen ska vara så opartisk och fullständig som möjligt (ibid.). Genom att

kontrollera och vara noggranna så upplever vi att vi har gjort så mycket vi kan för att uppnå hög vetenskaplig kvalitet. Det handlar till exempel om att vi frågat intervjudeltagarna om vi tolkat det de sagt rätt och att vi genom diskussioner med varandra kan till viss del kontrollera överensstämmigheten. Forskningens oberoende kan hotas från flera håll, dels uppifrån av till exempel finansiärer och dels nedifrån av intervjudeltagare (ibid.). Vårt jobb handlade därför om att balansera mellan dessa olika intressen och finna en lösning där studien blir så opartisk som möjligt. Detta gjordes genom att lyssna både på personer uppifrån och nedifrån.

5. Resultat

Vi har valt att dela in teman utefter våra frågeställningar. Under varje tema har vi skrivit de resultat som under analysernas gång har framkommit under just det temat. Vi har valt att koppla vissa delar till tidigare forskning direkt i resultaten, men det förekommer fler kopplingar under diskussionsdelen. Resultatdelen bygger på analysen av semistrukturerade intervjuer med sex olika intervjupersoner. Deltagarna bestod av fem kvinnor och en man och åldrarna varierade mellan tidiga 20-årsåldern och början av 50-årsåldern. Personerna var bosatta och födda i olika delar av Sverige och flera hade någon gång under livet bott utomlands.

5.1 Olika definitioner av terrorism

Ett bra exempel på hur osäker intervjupersonerna var kring definitionen av begreppet terrorism är IP6 som i början menar sig ha en ganska klar bild av vad som är terrorism med som under intervjuens gång reflekterar och i slutändan är väldigt osäker om han kan påstå att Breivik är terrorist om han inte räknar en del andra handlingar som terroristiska. Första citatet är efter att hen har fått frågan om hen kan definiera terrorism:

Ideologier egentligen, du har ju Breivik till exempel, det är ingen religion. Där är det ju ideologier. [---] Fan vad mycket mer påläst jag kommer vara när det här är klart. Ja, är det terrorism eller folkmord? [---] Det är många som har bara en gemensam nämnare och det är att det är oskyldiga som drabbas egentligen... [---] Så är terrorism bara ett rättsligt begrepp? Att det bara innehåller ett...ja, du...Nu får du min hjärna att rotera. Jag hade nog klarare tankar om terrorism innan de här frågorna kom. Vad är terroristbrott? [---] Det är ett syfte bakom agerandet. [---] ...du har ju politiskt, religions, ideologiskt... [---] det är oskyldiga som drabbas... [---] Ah, herregud, nu är det ju snart jag som får ställa frågan vad är ett terrorbrott? [---] Ah, nu kommer vi ju tillbaka till vad som är terror igen... [---] (Breivik) en dåres verk egentligen. [---] ...om

det ska vara ett terrorbrott bör det vara en större samling politisk bakom... [---] ...ja, det är politiskt, religion är också politiskt...

Allt eftersom intervjun pågår blir personen allt mer reflekterande och kanske osäker på vad som är terrorism. I slutet av intervjun är personen lika reflekterande som i mitten och menar att vi nog använder begreppet för lättvindigt rent generellt eftersom det är svårt att veta vad terrorism är. Intervjupersonen upplever inte och tror inte att det är enbart hen som har svårt att veta vad som menas med begreppet, utan tror att det är något som allmänheten generellt har svårt att definiera, men ändå använder. Och som även media använder, utan att ha en klar definition av begreppet.

Intervjupersonerna har väldigt olika definitioner av vad som är terrorism och vad som inte är det. Samtliga är ense om att det är grova brott mot en grupp människor, men det skiljer sig oerhört om de anser att statsterrorism existerar eller inte till exempel. På detta område fanns det dock en person som skiljde sig från resten och menade att nästan all terrorism var det "korrupta" stater som låg bakom och att terrorism är en väg att gå för att undanröja individer som stater och organisationer inte vill ha kvar.

En annan person ansåg att brott mot en etnisk grupp inte var terrorism, utan borde räknas till rasism och gå under diskrimineringslagstiftningen. Just om olika begrepp och situationer kan överlappa varandra eller inte verkar vara tvetydigt. Ett exempel är det ovanstående där frågan är om en situation kan inbegripa både rasism och terrorism. Ett annat exempel är om terrorism bara kan förekomma i fredstid eller om det även kan förekomma under krig. En person hade en tanke att terrorism kunde leda till krig, men att krig inte gav upphov till eller ledde till terrorism.

En person menade att terrorism var organiserade och planerade våldshandlingar för ett större syfte. Personen kom längre fram i intervjun fram till att det fanns olika typer av terrorism, och menade att all terrorism inte behövde vara av våldsam karaktär.

Ja, alltså de kan ju gå i konkurs på grund av att de måste liksom köpa nya saker till sina båtar. Så då kan ju dom bli liksom ett ekonomiskt offer. Fast samtidigt så, vissa saker är det bra som om man tänker på Greenpeace, fast vissa saker går inte heller att påverka. Som... och jag tycker att det är otroligt taskigt om man ska sätta ett företag i konkurs för att få fram sin åsikt. För det jag kan tycka är att istället för att man ska utföra (ohörbart) i all terrorism så, man måste ändå ha...dom får ju bara ett alternativ, man måste kunna ge ett till alternativ. "Men prova det här också så kanske det blir bättre." (IP3)

Intervjupersonen är här inne på att det behövs alternativ för att en grupp ska förändra vad de gör. Detta liknar Ortvals & Poloni-Staudinger (2014) resonemang om statsterrorism och terror mot staten och hur dessa hänger ihop i och med att människor känner att de inte har något val. Statsterrorism, där staten är förövare, är möjlig genom att det råder oenigheter i de intressen som finns på lokal respektive nationell nivå (ibid., 345f). Därmed finns risken att olika typer av terrorism (statsterrorism och terror mot staten) är svar på varandra (ibid., s. 351f).

Hur intervjupersonerna väljer att skilja terrorism från andra våldsbrott och brott mot mänskligheten skilde sig åt, men gemensamt var att de ändå menade att det var målet eller syftet som avgjorde om det var terrorism. Men eftersom deras definition skilde sig åt, var även vad de ansåg att syftet med terrorism olika. Flera intervjupersoner upplevdes något osäkra på hur de skulle skilja brotten åt och kanske ligger det i att de var osäkra på hur terrorism ska definieras.

Det som terrorism, folkmord och andra brott mot mänskligheten har gemensamt är att de alla är politiskt motiverade våldsbrott (Sarnecki, 2009, s. 391f). Skillnaderna ligger i att terrorism ofta utövas av mindre grupper, har ett lägre antal offer och begås "underifrån" mot etablissemang, medan folkmord involverar större delar av befolkningen, har ett större antal offer och vanligen begås "ovanifrån" av etablissemang (ibid.). Wilkinson (refererad i Sarnecki, 2009, s. 391) menar att terrorism skiljer sig från andra typer av våld på följande vis: Det är avsiktligt och planerat och syftar till att ingjuta extrem rädsla. Det är inte de omedelbara offren som är huvudsyftet, utan det är att påverka agerandet hos stater, i samhället och specifika grupper. Attackerna upplevs ofta extrema och bryter mot hur konflikter brukar lösas och det är ofta civila, tillfälliga offer.

Intervjupersonerna hade svårt att skilja terrorism från andra brott och det var väl egentligen ingen som riktigt kom fram till vad som var den egentliga skillnaden mellan brotten. De flesta var enade om att målen eller syftet med de olika brotten skiljde sig åt, och en person menade att terrorism är något som är planerat medan andra brott kan ske mer "spontant":

Nej! Så att, nej, det ser jag som en terrorhandling liksom att för det hade dom planerat.

Känns nästan som i minsta detalj att det skulle... (IP3)

Ett exempel på hur en intervjuperson definierar terrorism är:

Eh... Oj! Terrorism... Alltså syfte att döda någon. Typ skadlig-göra någon eller syfte att... någonting ont... Jaa, skada någon. Typ så, skulle jag nog säga. (IP5)

Endast en person menade att syftet med terrorism var att (med våld) sprida skräck för att nå sitt (ideologiska) mål. Samma person menar att begreppet terrorism används för lättvindigt eftersom det är svårt för gemene man att veta exakt vad det är och att det lätt blir fel genom att använda det lättvindigt.

Många intervjupersoner hade en gemensam idé om att terrorism är att ha ett syfte med handlingen. Några menade även att det fanns ett större bakomliggande syfte som till exempel ett agerande på vägen för att nå "ett ideologiskt mål". Alla har haft olika sätt att uttrycka sig på, men enligt vår tolkning så har de menat i princip samma sak. Det som framkommit under intervjuerna är att då intervjupersonerna ska skilja terrorism från andra brott, till exempel grova våldsbrott och brott mot mänskligheten, så väljer man oftast att se det som att terrorism är riktat mot en grupp människor eller åtminstone flera människor, eller till och med en hel nation, medan andra brott är riktade mot en person. Till exempel:

Alltså, släpper man in en terrorist och han bestämmer sig för att ja, spränga Arlanda, det drabbar ju större delen av Sverige i princip. Medan våldsbrott mer är riktat mot en person. (IP4)

5.2 Olika uppfattningar om offer för terrorism

Alla intervjupersoner anser att en individ kan vara ett offer för terrorism både på grund av psykiska eller fysiska skador, men samtliga säger också att det är svårare för de psykiskt skadade att få en "offerstatus" i samhället. Däremot skiljer sig intervjupersonernas åsikter åt när det gäller personer som indirekt har blivit lidande, till exempel ekonomiskt eller som nära anhörig till ett direkt offer, och om dessa ska få en offerstatus.

Flera av intervjupersonerna menar att det på grund av några personers handlande blir hela människogrunder, religioner och etniciteter som indirekt blir lidande och offer för terroristernas handlingar. De menar att på grund av vad enskilda personer gör så blir hela grupper bemötta av misstänksamhet och fördomar ute i samhället.

Det som framkommit i intervjuerna är att intervjupersonerna har en relativt gemensam syn på vilka som är offer för terrorism. De flesta anser att det finns både direkta offer, alltså som enligt dem blir direkt påverkade av en terroristattack. Intervjupersonerna har till exempel berättat om de som blivit av med armar och ben vid en terroristattack, vilka de menar är mer direkta offer. De flesta anser också att det finns mer indirekta offer, alltså offer som enligt dem inte har påverkats direkt. Det har vid de tillfällen som intervjupersonerna har talat om indirekta offer syftats på direkta offers anhöriga eller delar av befolkningen som berörs känslomässigt och/eller psykiskt av en terroristattack. Ingen av intervjupersonerna har dock varit inne på att de anhöriga kan lida ekonomiskt efter en terroristattack på så vis att en del av hushållets inkomst försvinner när en inkomsttagare avlider eller blir oförmögen att arbeta. Som det Ortvals & Poloni-Staudinger (2014, s. 341f) beskriver händer i Baskien när gifta kvinnor förlorar sina män som är de huvudsakliga familjeförsörjarna där. Många kvinnor i Baskien som har mist sin make eller där maken har fått bestående men, har svårt att få stöd från regeringen (ibid.). Dessa är ekonomiska brottsoffer, eftersom många kvinnor är försörjda mer eller mindre av sina män (ibid.).

Intervjupersonerna har även talat om att enligt dem så är det upp till varje individ att enskilt bestämma eller avgöra om man är ett offer för terrorism eller inte. I några intervjuer framgår det att intervjupersonerna vill ha en form av reglering för vem som ska anses vara offer, men de har svårt att säga hur detta ska kunna regleras och vem som ska reglera och bestämma vilka som är offer.

Intervjupersonerna menar att det görs skillnad på om personer kan räknas som offer beroende på om de har skadats fysiskt eller psykiskt. De tar upp att samhället ser olika på personer som skadats psykiskt och fysiskt, där det enligt intervjupersonerna ska vara lättare att få status som offer om man skadats fysiskt. En person nämnde också att personers fysiska skador oftare nämns i media:

Ja, det tror jag. För det... Oftast så läser man ju i tidningen eller nyheter, så här att "ja, det är sjuttio skadade" eller vad det är och så brukar det vara lite så här att ja... Jag vet inte vad man brukar, man brukar inte prata så mycket om det psykiska faktiskt.
(IP5)

En intervjuperson säger att det kan vara värre där de fysiskt drabbade eftersom de förmodligen också har psykiska besvär och menar då på att dessa personer har dubbelt upp att bearbeta.

En intervjuperson tar upp komplexiteten i att individerna helt själv ska få bestämma om de ska räknas som offer. Intervjupersonen säger först att så borde vara fallet, men ändrar sig sedan till att det i vissa fall snarare borde handla om "medkänsla" och inte att de är offer. Värt att nämna innan citatet läses är att intervjupersonen bor i Norrland och därmed förhållandevis långt bort från Malmö. I citatet framgår det att om en terrorattack sker geografiskt långt bort och ingen större känslomässig koppling finns till platsen så anser intervjupersonen inte att denne har rätt att kalla sig för offer, utan det handlar om medkänsla för de drabbade istället.

IP: Det är svårt. Det ska ju både va...liksom...för det borde ju ändå vara individuellt för att...på ett visst sätt för det är nog många som kanske kan tycka att man är ett offer. Sen kan man ju också tycka att...men ifall dom skulle spränga nånting i Sverige så känner man sig ju...då har man ju medkänsla liksom, men man kan ju inte anse sig...jag kan inte anse mig som ett offer om dom spränger nånting i Malmö om inte jag har nån som jag känner som liksom har...så att då har man mer medkänsla liksom och så.

C: Men om du skulle vara i Malmö när dom spränger, i närheten, men inte bli skadad eller någonting sånt, skulle du vara ett offer då?

IP: Nej, för då var det ju inte riktat mot mig eller vad man ska säga, liksom så. Utan...för då har man inte haft nått med det att göra, då har man varit med om en obehaglig händelse. Som man också behöver få bearbeta, för man får ändå tankar att "Tänk om jag var där, tänk om det hade vart jag som var där.

C: Nämen, precis.

IP: Så det är många som kanske drar på sig att man blir ett offer, fast man samtidigt inte är det. Så det ska man väl få bestämma själv, sen att andra kanske...det ska finnas en viss gräns på vart nivån går på att man är ett offer. (IP3)

Även en annan intervjuperson var inne på samma sak och menade att det inte gick att frånta någon deras känsla, men att det ändå på ett eller annat vis borde utredas om personen verkligen var ett offer för terrorism i den meningen att denne hade fått men av en terrorattack och inte bara en ökad oro eller rädsla. Personen menade att väldigt många idag väljer att kalla sig offer. Detta påminner om det som Furedi (refererad Heber, 2007, s. 21) skriver om offerskap och han menar att offerskap och lidande premieras i dagens

risksamhälle. Han menar att begreppet brottsoffer har förändrats och numera även inkluderar människor som har blivit vittnen till brott och de som har hört talas om brott.

5.2.1 Geografisk och emotionell närhet

Intervjupersonerna talade om en geografisk och/eller emotionell närhet som viktig i förhållande till hur de ser på offer för terrorism, och bland annat tog de upp att de upplevde att allmänheten ser närheten till en händelse som viktig för att någon ska få status som offer. Alltså att människor i samhället endast ser personer som offer om de faktiskt varit på platsen då terroristattacken har skett, och helst även gett fysiska skador. Intressant är dock att de själva var medvetna om och talade om både mer direkta offer som befunnit sig på platsen då attacken skett, samt mer indirekta offer som kunde vara anhöriga till offret, men att de trodde att övriga samhället hade bilden av att det endast är de direkta offren som räknas som offer. Intervjupersonerna menar att detta även är deras primära bild av offer, men att bilden förändras när de reflekterar över begreppet offer. Flera av intervjupersonerna talade alltså om vikten av närhet, här är några exempel från intervjuperson 5:

Ja, det är klart att det... Jag tror att det, vad heter det... Påverkar... Att folk påverkas ännu mer ju närmare det är. Om det händer någonting här i vår, eller här i Gävle. Det är klart att det påverkar oss ännu mer än typ dom i Thailand... Nej men typ, inte vet väl jag. Alltså det märker vi ju på sociala medier eller nyheter och allting. Utan... När det blir typ i Bryssel och Paris, då visas ju det mycket mer och folk reagerar mycket mer på det än när det ligger längre bort. (IP5)

Ja, men man identifierar sig ju mer som vi, kanske vi i Europa. Människor är mer som oss. Vissa skiljer det ju sig litegrann. Vi är ju mer lik, eller vi i Sverige är ju mer lika dom i Europa än mellanöstern och Asien och så. Vi är ju inte helt olika. (IP5)

5.3 Olika uppfattningar om terrorister

Intervjupersonerna menade att vem som helst kunde vara terrorist, men samtidigt såg flera att de hade fördomar:

Möter en äldre karl, kommer kanske från typ Syrien, Irak ser det ut som. Hade ganska mycket skägg, ganska arg ut, tittar liksom ganska argt på en, liksom...jamen, inte så trevligt och vänligt! Och jag kommer på mig själv att jag automatiskt backar undan och går längre åt sidan för att jag av någon anledning tänker: ”Jo, men han har nog säkert en bomb innanför jackan.” (skratt) För det är ju så vanligt att man har utanför Barnens Hus! (skratt) Och jag skämdes så mycket när jag satt mig i bilen och bara

så här, men att det finns inte i min värld att jag ska döma någon på det viset för att jag möter dom på gatan. Men det är väl den bilden man har fått. (IP1)

Detta citat påminner om det Heber (2007, s. 22f) skriver om *risksamhället*. Enligt teorin om *risksamhället* så är varje ny människa som vi möter en okontrollerbar risk och vi bemöter dessa med oro och misstänksamhet. Media väljer att lyfta fram dessa okontrollerbara risker och framställa det som att vem som helst kan bli ett offer (Heber, 2007, s. 21ff). Intervjupersonen beskriver ovan hur hennes bild från media har gett henne en otrygghet när hon möter individer med ett visst utseende.

Samtliga av intervjupersonerna hamnar gång på gång inne på resonemang där det är muslimer som är terroristerna. Detta kan dock bero på att det ligger nära till hands med tanke på medias rapportering om IS för tillfället och de terrorattacker som skett det senaste året i Europa och situationen som råder i Syrien, se till exempel Aftonbladet (23 maj 2016), Melin, Järkstig, Eriksson (22 mars 2016) och BBC (9 december 2015).

De flesta intervjupersoner verkar ha en uppfattning om att en terrorist ser ut på ett visst sätt:

Ja, men det är ju det här klassiska att det är en manlig, oftast... Ja men jag tänker typ IS. Det är det jag associerar jag direkt. Men det är ju för att det är så aktuellt nu också. Men framförallt manlig och typ att ja, men att man kommer från mellanöstern, sånt påbrå liksom. Skägg och mörkhyad. Det tänker jag på. (IP5)

Det vet man inte. Eller liksom, jag tror att många missuppfattat det och säger att det är ju dom här muslimerna med stort skägg eller liksom sådana som ser konstiga ut. Men jag känner liksom att du hade lika gärna kunnat vara en terrorist, alltså... (IP4)

De flesta talar om män, muslimer och "stora skägg". De båda ovan citerade intervjupersonerna nämner dock också en medvetenhet kring att detta kan vara en stereotypisk bild skapad av bland annat media och att egentligen skulle vem som helst kunna vara en potentiell terrorist.

För att kunna skilja ut terrorister från människor som kämpar för sina rättigheter så uttryckte intervjupersonerna att de som kämpar för sina rättigheter skadar och dödar inte någon för att få sin vilja igenom, medan terrorister skadar och dödar för att få sin vilja igenom. För att kunna skilja terrorister från andra brottslingar, som utfört till exempel grova våldshandlingar, så valde många intervjupersoner att separera brotten genom dess

motiv. Man menade att motivet till handlingen skilde brotten åt. Det handlade till exempel om att vid mord så drabbas en enskild person och vid terrorism så drabbas flera individer:

Mord, då tänker jag att det är en enskild person och terrorism, då tänker jag att det är flera människor. Men det är ju i princip samma sak. Man skadar ju någon eller dödar.
(IP5)

Ytterligare något som togs upp var att man inte kan göra skillnad på olika terrorister. Intervjupersonerna fick ta ställning till hur de skulle se på om en nära anhörig anslut sig till, till exempel IS, där det bland annat framkom att de fortfarande skulle se personen som en terrorist och att det inte är någon skillnad på om det är en nära anhörig eller en främling, personen är fortfarande en terrorist. Dock framkom även att intervjupersonerna insåg att det rent teoretiskt är enkelt att påstå att man inte gör någon skillnad på en okänd person eller en främling som vill ansluta sig till IS, men att det rent praktiskt är mer komplicerat än så. Det är alltså enkelt att påstå att man inte gör någon skillnad mellan olika personer, men att det ändå är troligt att man skulle göra en viss skillnad om en anhörig skulle visa sig vara terrorist.

Ja, det skulle det. Jag skulle inte acceptera det. Jag skulle nog inte, alltså, om jag hade en okänd person som var IS-medlem och min anhöriga så... I och för sig så är det ju svårt. Alltså det skulle inte vara lika lätt i praktiken, men i teorin så skulle jag se båda som lika dåliga människor. (IP5)

Man kanske inte skulle vara så hatisk mot den personen som man skulle vara mot en okänd person som skulle välja att ansluta sig till dom, men... jag har ju svårt att tänka mig att man skulle skydda dom fortfarande mot allt. Asså nånstans måste man ändå se till det förnuftiga i det hela, i vissa lägen så får det bara inte spela roll att man är familj och att man är kött och blod för att det måste finnas gränser över vad man får göra. Tänker jag... (IP1)

5.4 Olika uppfattningar om medias framställning av terrorism

De flesta intervjupersoner uppfattade det som att media förstorar, vinklar och/eller utelämnar information i sina nyheter. De trodde också att detta främst berodde på att de ville sälja mer och få fler läsare.

Ja, jag läser som sagt mycket Aftonbladet och Expressen. Men jag tror att dom förstorar så sjukt mycket bara för att liksom få fler läsare och få fler att klicka in på artikeln. (IP4)

Jag tycker att dom säkert... Dom tar ju inte med allting som händer. Dom tar nog med det som folk blir mest upprörda över. Det som händer oss närmast geografiskt, tycker jag. (IP5)

En intervjuperson menade dock att medias vinkling och framställning av terrorism inte berodde på att deras vilja att sälja utan snarare att de hade ett eget intresse eller att de var "köpta" av politiker eller organisationer som hade ett intresse i att framställa terrorism på ett visst vis.

Gällande hur de uppfattar att media framställer offer för terrorism så uttryckte de sig på väldigt olika sätt. Men enligt vår tolkning av vad de sagt, så menar de att medias framställning av offer handlar mycket om att väcka känslor och beröra människor. Exempel som gavs var till exempel att media visar barnens sorg och ensamhet efter att ha förlorat en förälder i en terroristattacker, istället för att endast visa själv offret (föräldern), då det enligt dem väcker mer känslor och berör på ett annat sätt.

Uppfattningen om sanningen och trovärdigheten i medias framställning av terrorism hade vissa skillnader. Många upplevde att man måste vara väldigt källkritisk och försiktig med vad som publiceras i media.

Alltså, väldigt, väldigt källkritisk för att media utelämnar så sjukt mycket saker. (IP4)

Medan andra upplevde att medias framställning av terrorism är relativt trovärdig och sann. Intervjupersonen medgav att media vinklar information till viss del, men menar även att det media förmedlar är sant.

Men i det stora hela så är det ju en sanning i det, men så kanske det kan vara mer eller mindre dom väljer att skriva om. (IP5)

Intervjupersonerna uppfattade det också som att deras bild av terrorism var lik den som media förmedlar, vilket de trodde beror på att de påverkas mycket av vad de ser och hör. Andra källor som kan påverka deras bild av terrorism uppgavs vara anhöriga, som till exempel föräldrar.

5.5 Olika uppfattningar om hur terrorismen har förändrats under 2000-talet

De menar att deras uppfattning om terrorism förändras genom de terroristattacker som sker lite regelbundet. De beskriver att terrorism upptar en del av deras tankar, en del menar att de tänker mer på det då en terrorattacker nyss skett och att tankarna sedan avtar,

medan andra menar att de tänker på terrorism ganska ofta, men mer om de utsätter sig för situationer där de upplever det som att en terroristattack potentiellt skulle kunna ske, t.ex. på en flygplats:

Ja. Jag skulle väl vilja säga det. Alltså typ när vi ska resa. Jag väljer ju, eller har valt att inte åka till Paris nu i vår exempelvis, med tanke på vad som hänt förra året. (IP4)

Eh, nej faktiskt inte nu. Men när det hände i Paris och, ja speciellt då, då var det väldigt när och så där. Ja, men jag kände ändå att jag blev lite rädd. Och sedan åkte jag kort efter det, så skulle jag åka till Stockholm och då kände jag väldigt mycket. Eller jag tittade väldigt mycket på folk och det blir ju lätt så att dom här utländska männen blir ju ett... Ja jag vet inte, dom blir mest utsatta för det som misstänkta terrorister. Det är ju bara så det blir. Att man associerar. (IP5)

Intervjupersonerna talar också om en ökad rädsla eller oro för att det ska ske terroristattacker. Men dock uppger dem inte att rädslan och oron får dem att påverkas i sina dagliga rutiner och handlingar. De menar att man inte kan gå och vara för rädd hela tiden och inte leva fullt ut. Alltså menar de att det finns en slags medveten oro i bakhuvudet, men att de ändå utför aktiviteter där de, enligt dem själv och deras uppfattning, löper större risk att utsättas för terrorattacker, till exempel flygplatser.

Intervjupersonernas upplevde att deras närstående kände en viss rädsla eller oro för terrorism, och denna känsla relaterade de till sig själva i form av att de berättade om att de närstående ville veta att hen var tryggt på rätt plats och när hen inte längre befann sig på, enligt de närståendes uppfattning, mer riskfyllda platser, som till exempel tunnelbanan. Men dock var det en person som först nämnde att hen inte ändrade sina rutiner eller handlingar på grund av rädsla för terrorism, för att senare i intervjun påstå att hen inte valde att åka till platser där det för tillfället uppfattades som oroligt:

Nej. Jag tar ju bussen när det behövs och ja, jag flyger när jag ska flyga och det är inte så att jag medvetet väljer en mindre flygplats och sådana grejer. Jag sätter mig på tåget och jag tar tåget liksom. Men man blir ju ändå lite så här medvetet orolig eller vad man nu ska säga, att "oj, men tänk om det händer någonting nu" och sen så slår man bort den tanken. (IP4)

Ja exempelvis det här med, ja men dom här skjutningarna på ett hotell i Tunisien eller Egypten, då väljer jag ju själv eller liksom medvetet att inte åka till just dom ställena för att det är oroligheter. (IP4)

Enligt intervjupersonernas uppfattning så har de inte märkt någon direkt påtaglig skillnad på vem som är terrorist och offer för terrorism idag gentemot för några decennier sedan. De menar bland annat att de upplever att massmedia visar ungefär samma nyheter idag som för några decennier sedan. Men många av intervjupersonerna är relativt unga och det är svårt för dem att veta hur medias framställning var för några decennier sedan.

En konsekvens av terroristattacker som skett och som intervjupersonerna upplever har förändrat deras uppfattning om terrorism är att människor nog är mer rädda, försiktiga och hatfulla:

Jag tror att folk idag... Eller har fler fördomar. Det tror jag. Och det är mer hat. Det är mer "vi mot dom" och det här är vi svenskar. Det är... Jag vet inte. Folk är okunniga och har rädsla. Det är väl det som föder hat litegrann. Alltså okunskap och rädsla. (IP5)

Jag tror folk i allmänhet blir lite mer försiktiga. (IP4)

Mm. Ja, det gör jag väl också. Men så känner jag också att jag tror att jag kommer vara mer uppmärksam på flygplatser framöver. Det tror jag att jag kommer känna mer, lite rädsla över. Eftersom att det har hänt på flygplatser. Ja och det är ju på, och där det finns många människor på en plats. Det är väl också där det skulle kunna hända. (IP5)

Intervjupersonerna hade även till viss del en ganska gemensam syn på "kriget mot terrorism" som startades av president Bush. Uppfattningen var att kriget mest hade förvärrat situationen:

Jag tror att i och med det kriget så har allting blivit så mycket större. Alltså alla dom här påfyllda, nu dom senaste åren bara, det tror jag är till följd av det kriget. Jag tror inte att det hade blivit så stort om dom hade liksom gått ut internationellt och sagt det att "jag förklarar krig mot terrorism", utan hans handlingar har väl alltså skapat en snöbollseffekt kan man väl säga. Så att allting har blivit större. Det är det jag tror. (IP4)

Egentligen kanske det blev värre. Tror jag. Men sedan vet jag inte om, vad var det, vem var det som... Var det inte någon som gick fram och sa att det var dom som stod bakom attentatet? (IP5)

Intervjuperson 5 ändrade sig dock något längre fram i intervjun:

Mm. Jag tror inte att det går att medla direkt, alltså... Eller jag vet inte om det är så dumt. Det kanske är dumt att bara låta det vara. Jag tror att man måste agera tillbaka.

(IP5)

Så båda intervjupersonerna var till en början överens om att kriget hade förvärrat situationen, men sedan ändrade sig en av dem något och menade att det kanske var bra att något gjorde åt det istället för att passivt bara "se på". Ingen av intervjupersonerna hade enbart positiv inställning till "kriget mot terrorism". De flesta intervjupersonerna hade alltså uppfattningen att kriget hade förvärrat situationen, medan någon person menade att det kanske var bättre att göra något än att göra inget.

Jaaa...skapade väl säkert ännu mer hat. Jag tänker att dom kanske triggas igång allting till att hålla igång ännu längre? Eller så var det behövt, det vet jag inte riktigt. Men jag tycker liksom lite så...jamen, då gör ju vi på samma vis. Och samtidigt så...ah, gud, det är ju jättesvårt! Samtidigt så kan man ju tycka att som till exempel Al-Qaida eller IS, så blir man ju samtidigt själv också orimlig och det är så stora grupper, "Men gud, kan inte nån bara åka dit och smälla en bomb så är dom borta sen!" Så, så har dom försvunnit. Och så kan väl liksom vi som vill leva i lugn och ro och fred få göra det. Så jag vet inte riktigt vad som är rimligt i det. Men dom, man måste ju ändå på nått sätt se till att...det finns ju alltid garanterat fler som känner ett orimligt hat som dom ska bygga. (IP1)

Bring (2011, s. 551) skriver att det paradoxala med att föra krig mot terrorism är att de handlingar som utförs äventyrar de rättsstatsprinciper som företräds, t.ex. genom att ta avsteg från de konstitutionella principer som normalt sett gäller i demokratier. Bush upphävde, när han förklarade krig mot terrorismen, det rättskydd som finns för en individ, om personen var misstänkt för någon form av terrorism eller planering av terrorism (ibid., s. 577f).

Bjørge (2005, s. 1) skriver att efter 11 september-attackerna och "War on Terrorism" så är det många som skulle påstå att terrorism är skadligt och måste krossas och ryckas upp - och inte visa förståelse för dess orsaker. Vidare skriver Bjørge (2005, s. 1) att andra menar att det är viktigt att se till de förutsättningar som producerar terrorism och skapar mark som våld och extremism kan gro på, annars så kommer kriget mot terrorism bara att skapa mer terrorism. De personer vi har intervjuat uttrycker också en risk för att kriget

mot terrorism kan skapa mer terrorism, samt så har en av intervjupersonerna uttryckt att kriget kan orsaka hat som i sin tur kan skapa terrorism.

5.5.1 Rädsla, otrygghet och risk

Det framgår att alla intervjupersoner mer eller mindre känner någon form av rädsla eller otrygghet. Hur personerna hanterar detta och hur utpräglade dessa känslor är skiljer sig dock åt mellan personerna. En person berättar att skräck är det första denne tänker på vid ordet terrorism.

Blir skräckslagen. Eh, jag blir livrädd att det ska komma hit mer än det som är. För det är klart att det har börjat eftersom det har hänt väldigt mycket grejer, men samtidigt så känns det väldigt långt bort på det viset som det är borta i Syrien till exempel...Det är... och man tror ju att det aldrig ska kunna komma hit, fast det kan det ju säkert.
(IP1)

Inte alla upplever denna oro, men nästan alla har en viss otrygghet som ibland påverkar deras val och handlingar. En person berättade att hen har valt bort flera saker på grund av otrygghet och rädsla för vad som skulle kunna hända, men flertalet berättar att det oftast inte påverkar dem trots oron. En annan person berättar att hen väljer att göra vardagliga saker trots en oro eftersom alternativet skulle vara att begränsa sitt liv och den möjligheten finns inte. Men hen gör även riskbedömningar innan hen väljer resmål och byter resmål om det är oroligt. Enligt Herzenstein, et al. (2015, s. 230) förändrar nästan alla personer sina beteenden efter en terroristattack. En del gör stora förändringar, medan andra gör mindre strategiska förändringar (ibid.)

Inte jämt, det kommer lite i perioder. Just nu så har jag släppt det. Jag hade ett tag som jag kom på mig själv, jamen, julhandeln till exempel. Märkte att jag undvek...öhh, jag var inte jättesugen på att åka in till stan och julhandla, utan jag beställde dom flesta julklapparna. (IP1)

De personer som inte upplevde en ökad rädsla eller oro överhuvudtaget var de två äldsta personerna i studien, en man och en kvinna i 50-årsåldern. De upplevde heller ingen oro hos sina närstående som påverkade dem.

Flera intervjupersoner uttrycker en oro över de flyktingströmmar som nu kommer till Europa och Sverige. De upplever en förhöjd otrygghetskänsla som följd av flyktingkrisen:

Ja. Det tror jag. Alltså, typ nu med flyktingkrisen, då har vi ju, eller så har ju Sverige kört med öppna gränser och sånt. Vad förhindrar då att en terrorist eller en hel grupp med terrorister kommer och attackerar Sverige? Det finns ju ingen som har passkontroll och vet att ”ja, men dom här personerna finns i landet just nu”... (IP5)

Nej, jag har förstått att det finns vissa risker för att...jag hade inte ens tänkt så långt faktiskt. Men att det faktiskt händer, att det finns en del till exempel IS-medlemmar som glider med in för att dom ska komma in så. Samtidigt så tycker jag att alla dom som flyr, vart ska dom ta vägen då? Och vart skulle vi själv ta vägen? (IP1)

Samtidigt inser flertalet av intervjupersonerna att vi bör ta emot just för att dessa människor är på flykt. Inte alla intervjupersoner är dock oroliga, utan flera menar att hur vi än gör vid gränserna så kommer en terrorist som verkligen vill in i Sverige hit, antingen lagligt eller olagligt, och de tror inte att antalet terrorister ökar med flyktingströmmen.

5.5.2 Geografisk och emotionell närhet

Samtliga berättar att deras oro har ökat i och med flera stora terrorattacker i Europa. De tror det beror på den geografiska närheten, men även att media uppdaterar mer om dessa. Vid frågan om varför 11 september har påverkat så mycket trots att det geografiskt ligger långt bort framkommer svar som att det är många som har varit där, känner folk som bor där, men även att det kulturellt ligger nära oss och därmed “ligger närmare hjärtat” (IP1). USA ansågs även vara ett mäktigt land och det faktum att ett såpass mäktigt land attackerades, gjorde att det syntes mycket i media. Intervjupersonerna anser alla att närhet, antingen geografiskt eller emotionellt, gör att vi blir lättare berörda.

Jamen, att jag tänker att...jag har haft jättelite koll på vad som har hänt i Syrien tills det började bli mer uppståndelse om det här hemma. Tills det gick över gränsen och det började hända saker i Turkiet, även fast det bara skilde några mil däremellan, men för där har jag varit, det är nära mig, jag känner för mycket folk som bor därnere...och då blir det läskigt på en gång. Medans att jag inte alls har tänkt så mycket på det, ”jamen det är ju där borta, det händer så mycket.” (IP1)

6. Diskussion

6.1 Studiens viktigaste resultat

Det viktigaste resultatet som framkommer i vår studie är att intervjupersonerna har svårt att definiera begreppet terrorism och ingen av personerna har samma definition. Vidare har de svårt att särskilja begreppet från andra våldsbrott och krig. Detta tror vi beror på

att de redan har svårt att definiera terrorism och därmed blir osäkra när vi frågar vidare. Denna osäkerhet uppfattades negativ framförallt hos de yngsta deltagarna, medan de något äldre deltagarna kunde se det som positivt och reflekterade för att utveckla sin definition av begreppet terrorism och därmed så ändrades några deltagares definition under intervjuens gång.

Genom att undersöka olika individers föreställningar och uppfattningar om terrorism så har det framkommit ett resultat som ger en relativt bra bild av de olika individernas föreställningar och uppfattningar om terrorism. Uppfattningarna och föreställningarna berör främst en idé kring att målet eller syftet är det som avgör om en handling definieras som terrorism och att terroristernas utseende förknippas med ”stort skägg” eller ”muslimer”, vilket till stor del verkar komma från en påverkan från media. En ökad rädsla eller oro för terrorism nämndes också, samt att både psykiskt och fysiskt skadade människor kan räknas som offer för terrorism. Detta är endast en bråkdel av vad som framkommit under intervjuerna, men sammanfattar dock de mest framträdande uppfattningarna och föreställningarna hos olika individer. Vi anser att vi uppnått vårt syfte, att undersöka olika individers föreställningar och uppfattningar om terrorism, eftersom vi efter studien är avslutad har en mer tydlig bild av förekommande föreställningar och uppfattningar hos olika individer gällande terrorism.

Våra slutsatser är därmed att olika individer definierar terrorism olika och att vi, genom att undersöka olika individers föreställningar och uppfattningar om terrorism, har fått en tydligare bild av dessa och därmed uppnått vårt syfte.

6.2 Jämförelser med tidigare forskning

Vårt resultat visar på att i tiden strax efter att en terroristattack har skett finns en mycket större oro och rädsla som med tiden minskar. Detta i likhet med det som Bloch-Elkon (2011, s. 368) har kommit fram till i sin studie. Hon skriver även att i samband med stora evenemang, som till exempel nationaldagsfirande, när och där det finns en större hotbild så ökar även allmänhetens oro och rädsla. Vi hittar liknande tendenser i vår studie där oron ökar i nära anslutning till attacker och stora händelser likt invigningar och konserter. Vi upplever dock att oron är lägre och pågår under en kortare tidsperiod hos de vi har intervjuat i Sverige än de resultat som framgår av Bloch-Elkons (2011, s. 379) studie från USA. I hennes studie fanns fortfarande 8 år efter 11 september-attackerna en stor oro för

att närstående skulle utsättas för en terrorattack. En oro för de närstående uttalades endast av en av intervjupersonerna, men hen berättade även att det bara är direkt efter större terroristattacker. Denna person verkade även ha en större oro för allmänna platser och folksamlingar direkt efter en terrorattack än vad de övriga intervjupersonerna hade, men även de resterande deltagarna upplevde en något ökad oro. Detta är liknande som Bloch-Elkon (2011, s. 378) kom fram till i sin studie att oron dalar och tryggheten till exempelvis flygplatssäkerheten ökar med tiden.

Enligt Bloch-Elkon (2011, s. 380ff) köpte inte USAs invånare argumentet att kriget mot Irak var för att förhindra framtida terrorattacker, utan de menade att det ökade risken för framtida attacker. Invånarna har visat ett missnöje kring hur regeringen hanterar terrorismhotet (ibid., s. 385). Även de intervjupersoner som vi i har intervjuat i vår studie har antytt att ett krig mot terror kanske inte är rätt väg att gå och att det kan skapa en större risk för nya terrorattacker istället.

En av våra intervjudeltagare bodde vid den här tiden i USA och menar att invånarna där inte alls var emot Irakkriget, tvärt om:

De här amerikanerna är inte så jättepålästa utan...de var ju inne på att det var Hussein som låg bakom 11 september. Det blandade ihop det och jag vet inte hur det fick ihop det de där...det blev ju en enda sörja utav alltihop det där. Jag det inte hur det kunde bli sådär, men först var det renodlat mot Al Quida, men sen blev det Irak och det var väl för att Irak subventionerade en del av Al Quidas aktiviteter va...jag vet inte hur de fick till det, men jag tror att det var nåt sånt. Och i och med det så fick de amerikanska medborgarna med sig på att de iranska medborgarna måste fritas från Saddam Hussein, så att... (IP6)

Herzenstein, et al. (2015, s. 228) kom i sin studie fram till att återkommande terroristattacker påverkar människors beteenden och val. Detta framgår även av vår studie, men resultaten visar även att det är enbart hälften av intervjupersonerna som i någon grad förändrar sitt beteende. De förändringar som dessa personer har gjort är endast små strategiska förändringar som de inte upplever inskränker deras liv. Oftast förändringar som att välja att gå en kortare omväg eller byta resmål vid oroligheter. Detta stämmer med de resultat som Cameron, et al. (2013, s. 9) fann i sin studie. Herzenstein, et al. (2015, s. 230) fann i sin studie att människor gjorde större och radikalare förändringar som inskränkte på deras liv, vilket vi inte har funnit i vår studie. Om man ska tro på det Herzenstein, et al. (ibid., s. 228, 233) funnit i sin studie, så kan denna

beteendeförändring bero på att de upplever att de har lägre kontroll över risken att bli ett offer för terrorism, jämfört med de personer som inte förändrar sitt beteende. Båda de intervjupersonerna som bodde i en mindre tätort förändrade inte sitt beteende och det framkom att dessa kände sig trygga i sin hemmiljö och såg det som osannolikt att en terrorattack skulle ske i deras närmiljö.

I Lemyre, et al.'s (2006, s. 761) kanadensiska studie framgår det att deltagarna ser det som troligare att en grupp med ett ursprung utanför Kanada utför en terrorattack än en inhemsk grupp. Detta påminner om det skapande av "vi och dom" eller "vi mot dom" som vi tycker att vi kan se framkommer i vår studie. Deltagarna säger själva att de har fördomar gentemot människor med annat etniskt utseende, andra kulturer samt att det är vissa utseenden som de kopplar mer till terrorister än andra. Deltagarna menar att de inte på något vis är rasistiska, men att detta är den automatiska kopplingen som de gör på grund utav den bild som framgår av media. Och intervjupersonerna menar att detta automatiskt skapar ett "vi och dom". Cameron, et al. (2013, s. 9) menar att medias rapportering skapar de bilder vi förknippar med terrorism som till exempel skägg och ryggsäckar. Dessa föreställningar stärks sedan av föräldrar och andra närståendes rädsla. Detta framgår även i vår studie där deltagarna menar att det främst är media som har skapat deras bild, men även att det påverkas av föräldrar. Det framgår även i vårt resultat att "stora skägg" och annat etniskt utseende förstärker misstankarna hos deltagarna. En av deltagarna i vår studie menade att muslimer kunde ses som indirekta offer eftersom misstankarna gentemot dem ökar och "alla dras över en kam" enbart på grund utav sitt utseende. Även Cameron, et al. (2013, s. 9) har kommit fram till liknande resultat och även att muslimer känner en oro för att utsättas för hämnd på grundlag av att det finns terrorister som är muslimer och de fördomar som därigenom finns gentemot muslimer.

I Lemyre, et al.'s (2006, s. 761) studie framkommer att deras deltagare oroar sig mest för och kopplar ihop terrorism med datavirus, vattenförgiftning, agrikulturell terrorism och gisslansituationer. Främst var det de yngre som tänkte på datavirus. Detta är anmärkningsvärt då alla våra intervjupersoner kopplade ihop terrorism med bomber och de som inte enbart kopplade det till bomber var de äldsta i vår studie. Detta kan bero på att vår intervjuguide inte ledde tankarna hos deltagarna till samma områden av terrorism som Lemyre, et al.'s studie gjorde. En annan möjlighet är att fokus idag 10 år efter Lemyre, et al.'s studie är riktat mot terrorattacker med bomber, exempelvis attackerna i Syrien, Paris och Bryssel (se till exempel Aftonbladet (23 maj 2016), Melin, Järkstig,

Eriksson (22 mars 2016) och BBC (9 december 2015)). Dessa attacker ligger geografiskt och emotionellt förhållandevis nära våra intervjupersoner och de berättar att dessa oroar dem. Herzenstein, et al.'s (2015, s. 228) studie visar att sedan 11 september-attacken (2001) så har antalet terroristattacker ökat och är nu fyra gånger fler än innan detta, nästan 5000 attacker, vilket kan påverka hur stort fokus deltagarna har på terroristattacker.

De vanligaste tankarna gällande effekter av terrorism i Lemyre et al.'s (2006, s. 763) studie rör effekter som ekonomisk förlust eller förlusten av en älskad, medan de mindre vanliga tankarna handlade om effekter som förlust av arbete och ökat politiskt engagemang. I vår studie relaterade intervjupersonerna mer till direkta offer (som skadas direkt av en terrorattack) och till de indirekta offer som skadas på ett emotionellt och psykologiskt plan, medan vi var tvungna att fråga specifikt efter hur de ser på en ekonomisk förlust i samband med en terrorattack och huruvida dessa individer kan räknas som offer. Det skiljer sig alltså mellan vår studie och Lemyre et al.'s (ibid.) studie kring vilka som är de vanligaste och minst vanliga tankarna gällande effekter eller konsekvenser av terrorism.

Passini, et al. (2012, s. 338) har kommit fram till att målet och syftet är vad som skiljer terrorism från krig. Militära mål ansågs vara krig, men om måltavlor var oskyldiga eller icke-stridande ansågs det vara terrorism. Detta påminner om det resultat som har framkommit i vår studie. Trots att deltagarna har haft svårt att skilja krig och terrorism åt i många fall och att definitionerna skiljer sig åt, så framgår det ändå att de flesta anser att det är målet och syftet som skiljer krig och terrorism åt.

Passini, et al. (2012, s. 339) menar att om den som begår de terroristiska handlingarna är nära anhörig till studiens deltagare, så anses dessa handlingar vara mildare och lättare att förlåta än om personen som utför handlingarna är helt okänd. Detta är resultat som även framgår i vår studie. En del av intervjudeltagarna menar att de skulle se likadant på handlingarna oavsett om de har en koppling eller inte till personen som utför handlingarna, men det framgår ändå att de i praktiken skulle ha svårt att se det så objektivt.

Passini, et al. (2012, s. 340) menar att vissa handlingar som begås stämplas som terroristiska enbart för att aktören anses vara terroristisk. Detta är inte ett generellt resultat som vi får fram i vår studie, men en intervjuperson ansåg att så var fallet och att vi även många gånger stämplade fel personer som terrorister enbart för att de har ett stereotypiskt utseende.

I en studie av McQueeney (2014, s. 300) har det framkommit att det finns en tydlig föreställning och koppling mellan terrorist/terrorism och araber/muslimer. I vår studie har även denna föreställning framkommit om terrorism/terrorister och araber/muslimer. I princip alla intervjupersonerna nämnde någon gång under sina respektive intervjuer att de har en tydlig bild av vem som är terrorist och att denna starkt hängde samman med utseendet på en muslim eller arab. Ännu en likhet mellan vår studie och McQueeney (ibid., s. 302ff, 304f) studie är att i båda studierna har det framkommit att det är media som skapar stereotypiska bilder av muslimer som terrorister och att den stereotypiska bilden av en terrorist kan få människor att dra slutsatser utan att ha alla fakta. En av personerna i vår studie kom på sig själv med att instinktivt hålla sig undan en man med ett, enligt honom, typiskt terroristiskt utseende och vid reflekterande kring detta efteråt så insåg hen att hen dragit förhastade slutsatser om mannen, utifrån sin egen stereotypiska bild av en terrorist.

6.3 Tolkning av resultaten i relation till valda teorier

Flera av intervjupersonerna beskriver att de känner en oro inför terrorism och det framkommer att oron många gånger beror på att de inte kan kontrollera den, de vet inte vem som är terrorist och de vet inte vart en terrorist attack kommer ske. Detta påminner om risksamhälle där de okända och okontrollerbara riskerna är de som oroar oss (Beck, 2002, s. 41). Det är olika hur människor väljer att hantera den här osäkerheten och riskerna och det är enligt Beck (2000, s. 213) olika hur stora risker varje enskild individ vill ha. Enligt Beck (ibid.) är risk ett tillstånd mellan säkerhet och förstörelse. De intervjupersoner som har deltagit i vår studie har olika uppfattningar om vad som är säkert enligt dem själva och när det anses vara förstörelse och katastrof och inte längre hanterbart. Detta är även något som Beck (ibid., s. 211) tar upp att vi lever i ett konstruktivistiskt samhälle. Utifrån den teorin så konstruerar varje individ sin osäkerhet, risker och förstörelse, därmed blir det också olika hur verkligheten uppfattas.

Enligt Beck (2000, s. 212) så kan politiken kontrollera och hantera de risker som finns i samhället, men samtidigt så dramatiseras riskerna av allmänheten och massmedia. Därmed är det enligt Heber (2007, s. 20) något som ger media en oerhörd makt över vår uppfattningar av risker i samhället och huruvida vi kan kontrollera dessa eller ej. Alla intervjupersonerna menar att media står för en stor del av deras bild av terrorism och några menar också att medias framställning många gånger är överdriven för att skrämman upp och på så vis locka till köp av tidningar.

En intervjuperson menade att det inte gick att frånta någon deras känsla, men att det ändå på ett eller annat vis borde utredas om personen verkligen var ett offer för terrorism i den meningen att denne hade fått men av en terrorattack och inte bara en ökad oro eller rädsla. Personen menade att väldigt många idag väljer att kalla sig offer. Detta påminner om det som Furedi (refererad Heber, 2007, s. 21) menar, att offerskap och lidande premieras i dagens risksamhälle. Han menar att begreppet brottsoffer har förändrats och numera även inkluderar människor som har blivit vittnen till brott och de som har hört talas om brott. Med den exploatering av brott som finns idag på till exempel sociala medier så innebär detta att alla är brottsoffer utifrån det Furedi (refererad Heber, 2007, s. 21) säger.

Med en utgångspunkt i att det inte finns endast en objektiv sanning sett utifrån socialkonstruktionismen (Johansson, 2005, s. 26), så anser vi att de alla de resultat och svar vi fått fram i intervjuerna och utifrån de frågeställningar vi ställt innebär en sanning sig och dess specifika kontext. Det innebär alltså att ingen av intervjupersonerna till exempel har en mer korrekt definition av terrorism, utan alla intervjupersonernas versioner av terrorism är korrekt för dem och den kontext de satt den i.

I och med grundtanken i socialkonstruktionismen, alltså att alla företeelser och fenomen är skapade av social interaktion och kommunikation i vårt samhälle (Allwood & Erikson, 2010, s. 122), så kan vi dra vissa paralleller till hur stor påverkan media verkar ha på våra intervjupersoners föreställningar om terrorism. Vissa påstod sig vara medvetna om detta, medan andra inte uttryckte det direkt. Sociala konstruktioner används som riktlinjer för vad som är normalt respektive onormalt (ibid., s. 123) och detta har vi även genom våra tolkningar identifierat i intervjuerna. En av de mest framträdande sociala konstruktionerna är den som visar vilken bild intervjupersonerna har gällande terrorister, alltså en skäggig, mörkhyad muslim. Vi tolkar det som att de genom interaktioner och kommunikation har skapat en social konstruktion av att en terrorist är en skäggig, mörkhyad muslim och att detta är vad som är "normalt". Det framkommer dock under vissa intervjuer att egentligen så skulle vem som helst kunna vara en terrorist, men det är ändå denna ovanstående konstruktion som etsat sig fast i minnet.

Vi är medvetna om att intervjuerna sker i ett visst socialt samspel mellan oss som intervjuare och den person som för tillfället intervjuas och i en viss kontext, vilket som Johansson (2005, s. 26) skriver innebär att berättelser och betydelser utgör sociala konstruktioner som skapats i detta sociala sammanhang. Just när det gäller definitionerna

på terrorism som framkommit, så blir det tydligt för oss som forskare och intervjuare att begrepp kan konstrueras på flera olika sätt, i enlighet med Thurén (2008, s. 171). Det framkommer inte en tydlig gemensam definition som kan sägas vara allmänt konstruerad, utan, som Kvale & Brinkmann (2009, s. 69), skriver så består individers kunskap av en blandning mellan det som finns inom en individ och dess förhållanden till världen. Det gör att varje individ potentiellt kan ha en unik definition av terrorism och andra sociala konstruktioner. Att ha en socialkonstruktivistisk utgångspunkt innebär att man som forskare intresserar sig för hur ett visst socialt fenomen konstrueras, vem som konstruerar det samt vad som menas och vilka anspråk som görs med konstruktionen (Heber, 2007, s. 15).

Vårt syfte, att undersöka olika individers uppfattningar och föreställningar om terrorism, är tydligt relaterat till den socialkonstruktivistiska utgångspunkten, då vi menar att detta syfte skapar den öppenhet som krävs för att kunna bemöta en studie med en socialkonstruktivistisk utgångspunkt. Vi menar även att den socialkonstruktivistiska utgångspunkten utgör ett krav för att kunna bemöta syftet på ett tillräckligt öppensinnat sätt. Vi letar till exempel inte efter en korrekt definition eller sanning om terrorism, utan intresserar oss för de olika versionerna som framkommit och hur eller varför de ser ut som de gör. Det handlar om att vara öppen för olika tolkningar och olika svar på samma fråga och om att leta bortom det uppenbara och lyssna efter det bakomliggande. En kontextuell konstruktivistisk ansats ger ytterligare möjligheter att göra antaganden om de sociala förhållanden som finns, hur konstruktionerna sker och möjlighet att utgå från vissa sociala förhållanden (Heber, 2007, s. 15). Detta innebär till exempel att vi har kunnat göra kopplingar mellan hur intervjupersonerna och media konstruerar terrorism eller hur intervjupersonernas svar kan förstås i dess rådande kontext.

6.4 Metodens för- och nackdelar

Eftersom det är forskaren som definierar och kontrollerar situationen under en intervju, så utgör intervjun inte ett samtal mellan likställda parter (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 19). Kvalitativa intervjuer är bra då de är väldigt flexibla och kan anpassas utifrån olika situationer, till exempel kan intervjuaren avvika från den intervjuguide som har formulerats, följdfrågor kan ställas och ordningsföljden på frågorna kan ändras, medan detta i kvantitativa studier skulle äventyra reliabiliteten och validiteten som kräver standardisering vid kvantitativa studier (Bryman, 2008, s. 413). Alla intervjupersoner är inte lika ideala, öppna och lätta att intervju, men för så få ett så representativt och

kvalitativt resultat som möjligt blir det intervjuarens ansvar att alltid försöka göra det bästa utav intervjun (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 181). För att bli en framgångsrik intervjuare behöver man bland annat vara öppen och sensitiv gentemot intervjupersonen, men det är viktigt att inte glömma att även vara styrande och kritisk under intervjuns gång (Bryman, 2008, s. 420). Bryman (ibid., s. 421) skriver att det är lätt för ovana intervjuare att tappa kontrollen över intervjuer. Thomsson (2010, s. 95) skriver att det är viktigt att som intervjuare vara medveten om den eventuella maktasymmetri som råder under intervjun. En maktskillnad som inte uppmärksammas kan till exempel leda till ett maktspel och försök att överglänsa intervjuaren från deltagaren sida (ibid.).

De semistrukturerade intervjuerna ger möjlighet att lägga fokus på det intervjupersonerna upplever är viktigt (Bryman, 2008, s. 415). För att kunna göra jämförelser mellan de olika fallen, skriver Bryman (ibid., s. 416) att det är viktigt att det finns någon form av struktur. Han skriver vidare att semistrukturerade intervjuer kan ge den strukturen som krävs för att jämförelser ska kunna genomföras. Att tänka på vid semistrukturerade intervjuer är att användandet av en intervjuguide kan vara till en nackdel, då denna kan orsaka att alternativa idéer eller synsätt inte tillåts uppstå under datainsamlingen, ifall frågeformuleringarna är för specifika (ibid., s. 419).

Kvale & Brinkmann (2009, s. 167) skriver att intervjuer kan användas för att klargöra ett begrepp och vilka föreställningar en person eller grupp har kring ett begrepp. På detta viset kan det framgå vad som anses normalt och vilka antaganden som görs kring centrala begrepp i ett "nätverk av begrepp" (ibid., s. 168). Intervjuer kan också försvåras om man inte spelar in intervjun, då det är lätt att missa något viktigt om man endast antecknar under intervjun (Bryman, 2008, s. 420). Det finns även många krav på en intervjuare, dels att intervjuaren ska vara aktiv och samtidigt inte påträngande och kunna lyssna uppmärksamt (ibid., s. 422f).

Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2011, s. 56) skriver att intervjun kan på flera sätt ses som ett nästintill helt oslagbart verktyg. Flera olika personers olika reflektioner kring ett samhällsfenomen tillåts undersökas på relativt kort tid och ur dessa personers respektive synvinklar (ibid.). Under en intervju ges möjlighet att samla in en mängd olika former av information, till exempel normer, känslor, språkbruk och sådant som annars tas för givet (ibid.). Dock är det viktigt att som intervjuare respektera den intervjuades privatliv och låta intervjupersonen själv avgöra vad hen vill tala om och inte (ibid.). Som vi tidigare

nämnt skapar intervjuer möjlighet att vara flexibel, till exempel som skriver om att man kan hoppa mellan analys och intervjuer eller göra flera intervjuer i efterhand om det behövs (ibid.). Vidare skriver författarna (ibid.) att en av svagheterna hos metoden är att den endast ger en begränsad bild av ett fenomen och därför bör kompletteras med ytterligare någon metod eller åtminstone behandlas utifrån dess begränsning.

6.5 Förslag till fortsatt forskning

I och med den kunskapslucka, som vi nämnt redan i inledningen till detta examensarbete, så är vi av den uppfattningen att det behövs mer och vidare forskning just kring det ämnesområde vi berört. Som vi tidigare nämnt saknas det forskning om hur människor i samhället uppfattar och föreställer sig terrorism. Det finns mycket forskning kring ämnet terrorism, men i princip inte någon forskning alls där individer har fått tala någorlunda fritt kring ämnet och uttryckt sina tankar och känslor. Vi har inte hittat någon för oss relevant forskning ifrån Sverige och även detta anser vi motiverar just vår studies relevans och vikten av att genomföra fortsatt forskning inom Sveriges gränser. Vi har gjort sökningar efter svenska artiklar och det har endast resulterat i några få funna artiklar, och ingen av dessa har varit relevanta i förhållande till vår studie. Även internationellt saknas studier som på ett djupgående plan klargör människors definition och vad denna definition har för betydelse för vår användning av begreppet terrorism.

7. Litteraturförteckning

Aftonbladet. (2016, 23 maj). Över 100 döda i syriska bombdåd. Hämtad maj 23, 2016, från <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article22869993.ab>

Allwood, C. M. & Erikson, M. G. (2010). *Grundläggande vetenskapsteori - för psykologi och andra beteendevetenskaper*. Lund: Studentlitteratur.

BBC. (2015, 9 december). Paris attacks: What happened on the night. Hämtad maj 23, 2016, från <http://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>

Beck, U. (2000). "Risk Society Revisited" (s. 211-229) i Loon, J., Beck, U. & Adam, B. *The Risk Society and Beyond : Critical Issues for Social Theory*. London: SAGE.

Beck, U. (2002). The Terrorist Threat - World Society Revisited. *Theory, Culture & Society*, vol. 19(4), s. 39–55. Hämtad från <http://www.penelopeironstone.com/BeckTerroristThreat.pdf>

Bjørgero, T. (2005). "Introduction" (s. 1-15) i Bjørgero, T. *Root causes of terrorism - myths, reality and ways forward*. New York: Routledge.

Bloch-Elkon, Y. (2011). The Polls—Trends - Public perceptions and the threat of international terrorism after 9/11. *Public Opinion Quarterly*, Vol. 75(2), s. 366–392. Hämtad från <https://poq-oxfordjournals-org.webproxy.student.hig.se/content/75/2/366.full.pdf>

Bring, O. (2011). *De mänskliga rättigheternas väg - genom historien och litteraturen*. Stockholm: Atlantis.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Cameron, L. Maslen, R. & Todd, Z. (2013). The Dialogic Construction of Self and Other in Response to Terrorism. *Journal of Peace Psychology*, vol 19(1), s. 3-22. Hämtad från

<http://eds.a.ebscohost.com.webproxy.student.hig.se:2048/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=7bd6a95d-614d-45e4-b652-e9c5dc0ca857%40sessionmgr4004&vid=5&hid=4102>

- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2011). "Intervjuer" (s. 36-57) i Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Fussey, P. & Richards, A. (2008). Researching and understanding terrorism: A role for criminology? *Criminal Justice Matters*, vol. 73(1), s. 37-39. DOI: 10.1080/09627250802277041
- Heber, A. (2007). *Var rädd om dig! Rädsla för brott enligt forskningen, intervjupersoner och dagspress* (Avhandlingsserie från kriminologiska institutionen nr 23). Stockholm: Stockholm Universitet, Kriminologiska institutionen.
- Herzenstein, M. Horsky, S. & Posavacs, S. S. (2015). Living with terrorism or withdrawing in terror - Perceived control and consumer avoidance. *Journal of Consumer Behavior*, vol. 14, s. 228-236. DOI: 10.1002/cb.1511
- Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lemyre, L., Turner, M. C., Lee, J. E. C. & Krewski, D. (2006). Public Perception of Terrorism Threats and Related Information Sources in Canada: Implications for the Management of Terrorism Risks, *Journal of Risk Research*, vol: 9(7), s. 755-774, DOI: 10.1080/13669870600924477
- Lindgren, S.-Å. (2001) "Staten - ett brottsoffer med särställning" (s. 221-241) i Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.) *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur.
- McQueeney, K. (2014). Disrupting Islamophobia: Teaching the Social Construction of Terrorism in the Mass Media. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, vol. 26:2, s. 297-309. Hämtad från <http://files.eric.ed.gov/webproxy.student.hig.se:2048/fulltext/EJ1060841.pdf>
- Melin, E., Järkstig, L. & Eriksson, N. (2016, 22 mars). Här är bilden på de misstänkta för flygplatsattacken. *Aftonbladet*. Hämtad maj 23, 2016, från <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article22492025.ab>

Ortbals, C. D. & Poloni-Staudinger, L. (2014). Women defining terrorism: ethnonationalist, state and machista terrorism. *Critical Studies on Terrorism*, vol. 7:3, s. 336-356. DOI: 10.1080/17539153.2014.956014

Passini, S., Palareti, L. & Battistelli, P. (2012). Enemy Construction After 9/11: aggressor identity effect on the representation of terrorism. *Psicologia Política*, vol. 12(24), s. 329-344. Hämtad från <http://pepsic.bvsalud.org/pdf/rpp/v12n24/v12n24a10.pdf>

Richards, A. (2014). Conceptualizing Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, vol. 37:3, s. 213-236. DOI: 10.1080/1057610X.2014.872023

Roxell, L. (2006). "Betydelsen av anonymitet, kontext och bortfall vid självrapportundersökningar" (s. 149-174) i Roxell, L. & Tiby, E. (red.) *Frågor, fält och filter - kriminologisk metodbok*. Lund: Studentlitteratur.

Sarnecki, J. (2009). *Introduktion till kriminologi*. Lund: Studentlitteratur.

Schmid, A. P. (2005). "Prevention of terrorism: towards a multi-pronged approach" (s. 223-240) i Bjørgero, T. *Root causes of terrorism - myths, reality and ways forward*. New York: Routledge.

Seabra, C., Abrantes, J. L. & Kastenholz, E. (2014) The influence of terrorism risk perception on purchase involvement and safety concern of international travellers. *Journal of Marketing Management*, vol. 30(9-10), s. 874-903. DOI: 10.1080/0267257X.2014.934904

Spencer, A. (2012). The social construction of terrorism: media, metaphors and policy implications. *Journal of International Relations and Development*, vol. 15(3), s. 393-419. Hämtad som förhandsläsning från https://s3.amazonaws.com/s3.libraryofsocialscience.com/pdf/Spencer-The_social_construction.pdf

Tham, H. (2001). "Brottsoffrets uppkomst och framtid" (s. 27-45) i Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.) *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur.

Thomsson, H. (2010). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Thurén, T. (2008). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

8. Bilagor

8.1 Bilaga 1

Deltagare sökes till intervjuer om människors tankar kring terrorism

Vi heter Johanna Lind och Camilla Antonsen och studerar sista terminen på Högskolan i Gävles kandidatprogram i utredningskriminologi. Vi ska nu skriva examensarbetet som avslutar vår utbildning.

Vi är intresserade av att undersöka hur människors tankar kring terrorism och dess offer ser ut. Därför söker vi nu deltagare till enskilda djupintervjuer. Intervjun kommer ske mellan oss och Dig som intervjuperson och efter samtycke från Dig kommer intervjun spelas in. Intervjun förväntas ta cirka en timme och Du kan närsomhelst välja att avbryta och avsluta intervjun. Intervjun kommer att behandlas konfidentiellt, vilket betyder att intervjun kommer att avidentifieras och det som sägs kommer inte kunna spåras tillbaka till en källa. Informationen som framkommer under intervjun kommer endast att användas till forskningsändamål.

Om Du finner detta intressant är Du välkommen att kontakta oss för mer information och eventuellt deltagande i studien. Har Du frågor, tveka inte att höra Dig till oss. Tack på förhand!

Vänligen

Johanna Lind

ofk13jld@student.hig.se

Camilla Antonsen

ofk13cae@student.hig.se

8.2 Bilaga 2

Intervjuguide

Definition av begreppet terrorism?

- Vad tänker du på när du hör ordet terrorism?
- Hur skulle du definiera ordet terrorism?
- Terrorism är i Sverige lagstadgat som ett brott. Vad anser du skiljer terrorbrott från annan brottslighet, t.ex. våldsbrott eller brott mot mänskligheten?
 - Är det någon eller några av följande händelser som där du anser att terrorism finns inblandat: Andra världskriget, IKEA-morden, knivattacken på en skola i Trollhättan och 11 september-attackerna? Kan du förklara varför och i vilken mån som du anser det?
- Upplever du att terrorismen har förändrats de senaste decennierna?
- Upplever du att terrorismens syfte (=målet med terrorism) har förändrats de senaste decennierna?
- Tror du att det går att förebygga eller undvika terrorism? Varför/varför inte? Hur?
- Hur anser du att vi kan undvika och förebygga terrorism (Åtgärder/brottsprevention/antiterrorism)?
- Hur anser du att man kan på bästa sätt hantera situationen efter ett terrorbrott? (Ta hand om och kompensera offer t.ex.?)

Hur definierar människor offer för terrorism?

- Vem anser du är ett offer för terrorism? (Definiera offer.)
- Vem anser du har "rätt" att kalla sig offer för terrorism och vart går gränsen? Är det bara de som direkt blir offer för terror som har den rätten?
 - Är det upp till varje individ att bestämma själv eller ska någon annan bestämma vem som är offer?
- Hur tror du "rätten" att kalla sig för offer för terrorism påverkar människors agerande och stöd efter de blivit utsatta för terrorism?
- Anser du att en människa som vill återvända från t.ex. IS kan kalla sig för ett av terrorismens offer eller är denna person en terrorist?
 - Varför så/varför inte så? ("Tankeställare")
- Hur tror du att en terrorattack påverkar en persons liv? Anser du att det är någon skillnad för de personer och offer som blivit "direkt" utsatta (t.ex. personer som

befunnit sig i/kring World Trade Center mot de som var i Sverige vid samma tidpunkt)?

- Tycker du att det är skillnad på om en person har fått fysiska eller psykiska men efter terrorism och om de ska räknas som offer?
 - Hur tror du att samhället ser på en person med en psykisk skada gentemot en fysisk skada och deras status som offer?
- Anser du att en person som ekonomiskt blir lidande på grund av terrorism antingen direkt eller mera långsiktigt, kan räknas som offer? Hur skulle denna skada i sådana fall kunna se ut?

Hur definierar människor terrorister?

- Vem anser du är en terrorist? (Definiera förövare/terrorist.)
 - (Hur ser en terrorist ut? Kan en kvinna vara terrorist?)
- Vart anser du att gränsen går mellan en person som kämpar för sina rättigheter och terrorist? Vad ska en person göra för att korsa denna gräns?
- Vart går gränsen för dig mellan att vara terrorist och begå andra allvarliga brott som t.ex grova våldsbrott eller brott mot mänskligheten?
- Går det enligt dig att göra skillnad på terrorist och terrorist? Hur skulle du se på om en nära anhörig till dig skulle vilja gå med i tex. IS? Skulle din uppfattning om denna person förändras då eller är det fortfarande bara din vän/familjemedlem osv.?
- Är du rädd/orolig för att vissa handlingar ska trigga andra att begå samma handlingar inom området terrorism? (“Copycat”)

Hur uppfattar människor att media framställer terrorism?

- Hur uppfattar du att media framställer terrorism?
- Varför tror du att de väljer att framställa terrorism på just det viset?
- Hur uppfattar du att media framställer offer för terrorism?
- Hur trovärdig och “sann” upplever du att medias framställning är?
 - (Menar du att media vinklar information och lägger mer fokus på vissa områden?)
- Varför tror du att vissa terrorbrott får mer uppmärksamhet i media än andra? (koppling ideala offer?)
- Tycker du att din bild av terrorism stämmer väl överens med den som media väljer att sända ut? Varför/Varför inte?

Hur upplever människor att deras syn på världen har förändrats efter de terroristattacker som skett i Europa och övriga Västvärlden under 2000-talet? (T.ex. 11 september-attackerna, Breivik, knivattacken mot en skola i Trollhättan och attackerna i Paris och Bryssel)

- Hur uppfattar du att utvecklingen de senaste decennierna har sett ut för terrorbrott m.m.?
- Tänker du ofta på terrorism och dess konsekvenser?
- Hur har din upplevda rädsla förändrats från innan dessa terrorattacker?
 - (Dina vardagliga rutiner och handlingar, är dessa påverkade av din oro eller rädsla? Hur? Förändrar du dina rutiner när du är extra orolig?)
- Upplever dina närståendes rädsla kring terrorism?
 - Hur påverkar det dig?
- Upplever du att det har blivit någon skillnad på vem som är terrorist och offer nu gentemot för några decennier sedan?
- Är du orolig för att det ska ske terroristattacker i din geografiska närhet?
 - (Vad är det som gör dig orolig?)
- Hur ser du på de ökade “flyktingströmmar” som nu kommer till Europa och Sverige? Känner du en oro för ökad terror på grund av invandringen?
- Hur tror du att allmänheten liv har påverkats av terrorattackerna? (t.ex. kan de dra koppling till gränskontroller och lagar om asyl - blir dessa människor offer för andras terrorbrott? m.m.)
- Efter 11 september-attackerna utropade president Bush ett krig mot terrorn. Vad tror du att detta “krig” har skapat för konsekvenser? Var det det summa summarum positivt eller negativt? (t.ex. oskyldiga dödade)